

CESK
Centar za
empirijske studije kulture
jugoistočne Evrope

**Nezavisna
kulturna
scena
Srbije**

*IZVEŠTAJ O REZULTATIMA KOMPARATIVNOG
ISTRAŽIVANJA IZDVAJANJA ZA KULTURU U
ZEMLJAMA REGIONA JUGOISTOČNE EVROPE
I NJIHOVIM GLAVNIM GRADOVIMA*

Jun 2019

SAŽETAK

- U okviru istraživanja analizirali smo ukupne budžete država u regionu i njihovih glavnih gradova, kao i budžete za kulturu, procenat izdvajanja za kulturu iz ukupnog budžeta (za države i gradove) i obim izdvajanja za kulturu po glavi stanovnika.
- Komparativna istraživanja ove vrste nije lako sprovesti, jer se sredstva za kulturu isplaćuju iz više izvora (i različitih izvora u različitim zemljama), te smo se u ovom istraživanju ograničili da poredimo budžete ministarstava za kulturu, odnosno gradskih sekretarijata/uprava za kulturu. To, s jedne strane, smanjuje obim izdvojenih sredstava, ali, s druge strane, pruža relativno stabilnu osnovu za poređenja.
- Zbog variranja kursa valuta zemalja u regionu i da bi poređenja bila moguća, iznose u lokalnim valutama konvertovali smo u evre, a za osnovu smo uzimali kurs na početku kalendarske godine (korišćeni kursevi su navedeni ispod tabela). Iz istog razloga, dobijene iznose u evrima zaokruživali smo na hiljade.
- Komparativna analiza ukupnih budžeta zemalja u regionu u periodu od 2015. do 2019., pokazala je da je ukupni budžet Republike Hrvatske značajno veći od svih drugih. Budžet Republike Srbije je, u posmatranom periodu, bio veoma sličan budžetu Republike Slovenije, da bi u 2019. godini, bio drugi najveći u regionu. Najmanji ukupni budžet u posmatranom periodu, srazmerno svojoj veličini, imale su Republika Severna Makedonija i Republika Crna Gora.
- Što se tiče budžeta za kulturne delatnosti, oni su u Republici Sloveniji i Republici Hrvatskoj u ovih pet godina bili veoma slični, s tim što je budžet za kulturu Hrvatske stalno rastao, dok se u Sloveniji smanjivao, te je na kraju posmatranog perioda, budžet za kulturu Republike Hrvatske bio najveći u regionu. Slično tome, budžeti za kulturu Republike Severne Makedonije i Republike Srbije bili su u periodu 2015. – 2018. na približnom nivou, da bi u 2019. godini budžet Ministarstva kulture Republike Srbije bio nešto veći. Ponovo je, srazmerno broju stanovnika, ali uz stabilan rast, budžet za kulturu Republike Crne Gore bio manji od drugih.
- Kada smo posmatrali procenat izdvajanja za kulturne delatnosti u odnosu na ukupan budžet zemlje, pokazalo se da je procentualno izdvajanje za kulturu među zemljama u regionu u poslednjih pet godina bilo najveće u Republici Severnoj Makedoniji (tokom posmatranog perioda preko 2%, a u 2019. godini 1,55%) i Republici Sloveniji (u 2019. godini – 1,68%). Izdvajanja za kulturu u Republici Crnoj Gori su tokom ovih pet godina bila stabilno iznad 1% ukupnog budžeta, tako da se za kulturu najmanji procenat ukupnog budžeta u ovom periodu izdvajao u Republici Hrvatskoj (2019. - 0,88%) i Republici Srbiji (2019. - 0,74%).
- U pogledu izdvajanja fondova za kulturu po glavi stanovnika, u 2019. godini daleko najveća izdvajanja ima Republika Slovenija (78 €), potom Republika Hrvatska (39 €), Republika Crna Gora (36 €), Republika Severna Makedonija sa 28 €, a daleko najmanja Republika Srbija - sa samo 11 € koje izdvaja za kulturu po glavi stanovnika.
- Slično kao i u slučaju zemalja, budžet Grada Zagreba je značajno veći od budžeta drugih glavnih gradova u regionu. Budžet Grada Beograda je u ovom periodu bio u stalnom

rastu, te je u 2019. godini bio drugi najveći budžet u regionu. Potom, redom, slede budžeti Ljubljane, Skoplja i Podgorice.

- Što se gradskih budžeta za kulturu tiče, budžet za kulturu Grada Zagreba se takođe svojim obimom izdvaja od drugih, dok su budžeti za kulturu Beograda i Ljubljane u posmatranom periodu bili slični. Sličnosti je u proteklih pet godina bilo i u izdvajanjima za kulturu Skoplja i Podgorice.
- Pošto su Beograd i Skoplje mnogo veći od Ljubljane, odnosno od Podgorice, onda se, kada se o procentualnom izdvajanju iz ukupnog budžeta radi, ovaj poredak drugačije konstituiše. U 2019. godini najveći procenat od ukupnog budžeta za kulturu izdvaja se u Ljubljani (9.88%), potom u Zagrebu (7,47%), u Skoplju (7.02%), u Zagrebu (5.75%), dok je najmanji u Beogradu (4,12%).
- Veliki budžeti za kulturu Ljubljane i Zagreba ogledaju se i u značajnim sredstvima koja se izdvajaju za kulturne delatnosti po glavi stanovnika. Ljubljana za svoje stanovnike izdvaja 145 € za kulturu godišnje, Zagreb 99 €, dok su ostalim gradovima ta izdvajanja znatno manja – u Sarajevu 42 €, u Podgorici 25 €, u Beogradu 22 € i u Skoplju samo 15 €.
- Ukratko, iako su ukupni budžeti Republike Srbije i Grada Beograda dovoljno veliki (drugi po veličini u regionu), procenat izdvajanja za kulturu iz ukupnog budžeta u Srbiji je najmanji u regionu (0,74%), kao što je i procenat izdvajanja za kulturu iz ukupnog budžeta Grada Beograda, sa 4.12% najmanji u regionu. To rezultira i veoma niskim sredstvima koja se za kulturu izdvajaju u Srbiji po glavi stanovnika (11 €), odnosno u Beogradu (22 €). Treba još primetiti da je iznos izdvajanja za kulturu po glavi stanovnika na nivou cele Srbije dva puta manji nego u Beogradu.

REPUBLIKA SRBIJA

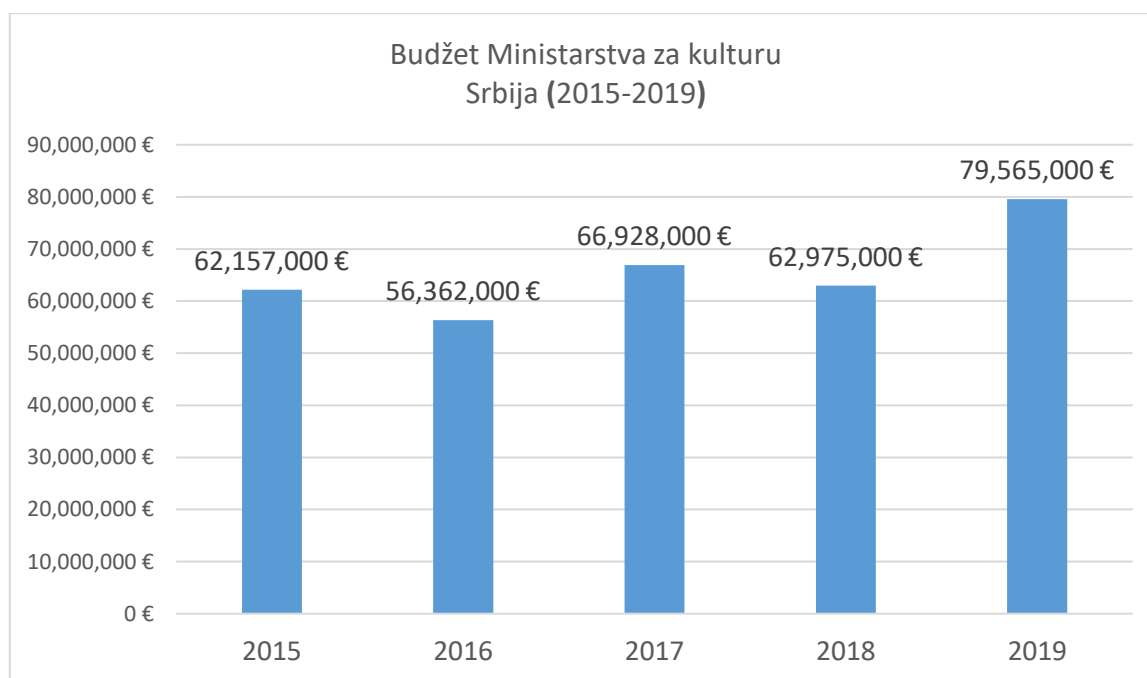
Struktura budžeta Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije je u posmatranom periodu bila takva da je 2015. godini manje od polovine sredstava (45%) dodeljeno kulturnim delatnostima, a veći deo javnom informisanju, da bi se udeo za kulturu postepeno povećavao do otprilike dve trećine ukupnog budžeta Ministarstva (2016 - 62%; 2017 – 65%, 2018 – 57%; 2019 – 66%).

Tabela 1 - Budžet Republike Srbije i budžet Ministarstva za kulturu i informisanje Republike Srbije (2015-2019)

GODINA	UKUPAN BUDŽET REPUBLIKE SRBIJE	KULTURA I JAVNO INFORMISANJE	% U BUDŽETU RS	IZDVAJANJA ZA KULTURU	% U BUDŽETU RS
2015.	1.082.988.184.000 RSD 8.939.234.000 €	16.678.247.000 RSD 137.666.000 €*	1,54%	7.530.257.000 RSD 62.157.000 €*	0,70%
2016.	1.085.308.426.000 RSD 8.890.141.000 €	11,041,145,000 RSD 90.442.000 €*	1.01%	6.880.719.000 RSD 56.362.000 €*	0,63%
2017.	1.123.195.679.000 RSD 9.093.229.000 €	12.819.522.000 RSD 103.785.000 €*	1,14%	8.266.877.000 RSD 66.928.000 €*	0,74%
2018.	1.179.248.230.000 RSD 9.909.649.000 €	13.170.547.000 RSD 110.677.000 €*	1,11%	7.493.969.000 RSD 62.975.000 €*	0,64%
2019.	1.269.091.337.000 RSD 10.724.111.000 €	14.404.509.000 RSD 121.721.000 €*	1,13%	9.415.666.000 RSD 79.565.000 €*	0,74%

* Kurs: 2015:1 EUR =121,15 RSD; 2016:1 EUR =122,08 RSD; 2017:1 EUR=123,52 RSD; 2018:1 EUR=119,00 RSD; 2019:1 EUR=118,34 RSD.

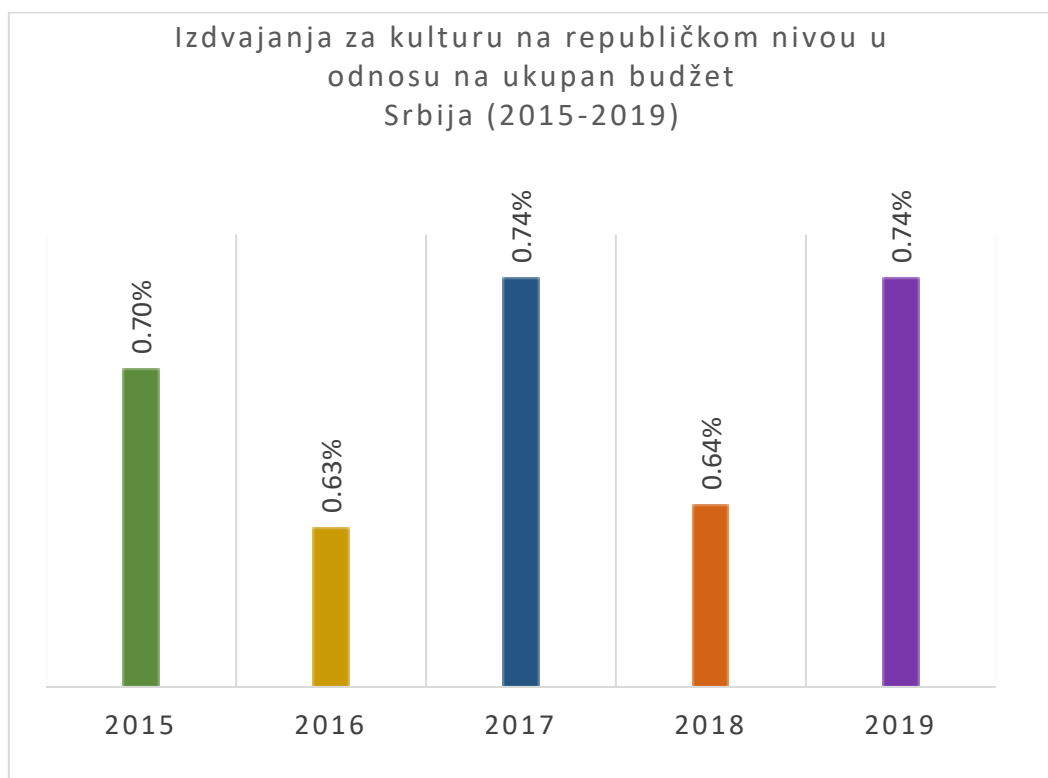
Grafikon 1 - Budžet Ministarstva za kulturu – Srbija (2015-2019)

Sam budžet za kulturne delatnosti je uglavnom bio preko 60 miliona evra, da bi u 2019. godini bio uvećan skoro za 16 miliona evra. Procentualno, izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet Republike Srbije, varirala su u posmatranom periodu, da bi se ovim poslednjim povećanjem vratila na 0,74% ukupnog budžeta, kao 2017. godine.

To se može videti na grafikonima 1 i 2.

Grafikon 2 - Izdvajanja za kulturu na republičkom nivou u odnosu na ukupan budžet Republike Srbije

BEOGRAD

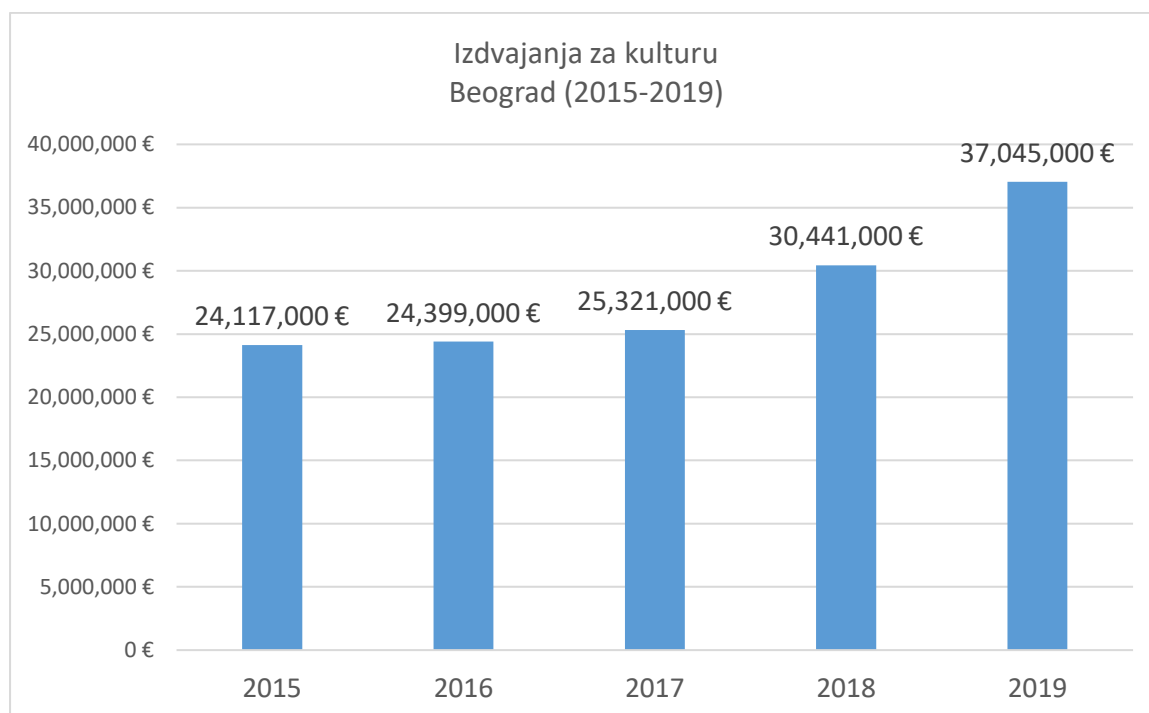
Ukupan budžet Grada Beograda je u periodu od 2015. do 2019. godine bio u stalnom porastu. U realnom iznosu, za pet godina, povećan je za više od 300 miliona evra. Nažalost, u prve tri godine budžet Sekretarijata za kulturu nije pratio ova povećanja, da bi budžeti u 2018. i 2019. godini, bili povećani najpre za pet, a potom za još sedam miliona evra. Međutim, kao što se može videti na grafikonu 4, u procentualnom iznosu, i sa ovim povećanjem, izdvajanje iz gradskog budžeta za kulturu 2019. godine još uvek je ispod onog iz 2015. godine.

Tabela 2 - Budžet Grada Beograda i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

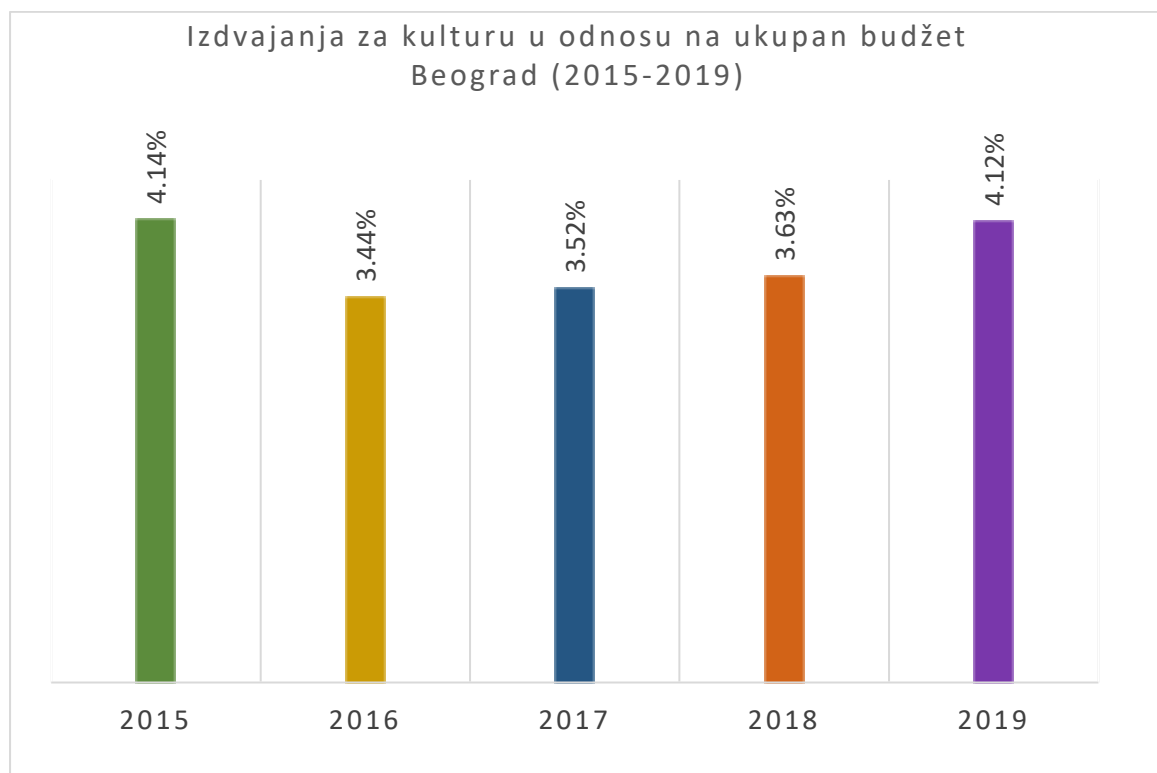
BEOGRAD 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015.	70.492.397.000 RSD	581.860.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015.	2.921.753.853 RSD	24.117.000 €*	4,14%
BEOGRAD 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016.	86.546.178.000 RSD	708.930.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016.	2.978.675.207 RSD	24.399.000 €*	3,44%
BEOGRAD 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017.	88.956.387.000 RSD	720.178.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017.	3.127.614.969 RSD	25.321.000 €*	3,52%
BEOGRAD 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018.	99.788.721.333 RSD	838.561.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018.	3.622.461.000 RSD	30.441.000 €*	3,63%
BEOGRAD 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	106.343.226.020 RSD	898.624.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	4.383.860.000 RSD	37.045.000 €*	4,12%

* Kurs: 2015:1 EUR =121,15 RSD; 2016:1 EUR =122,08 RSD; 2017:1 EUR=123,52 RSD; 2018:1 EUR=119,00 RSD; 2019:1 EUR=118,34 RSD.

Grafikon 3 - Izdvajanja za kulturu – Grad Beograd (2015-2019)

Grafikon 4 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Beograd (2015-2019)

REPUBLIKA HRVATSKA

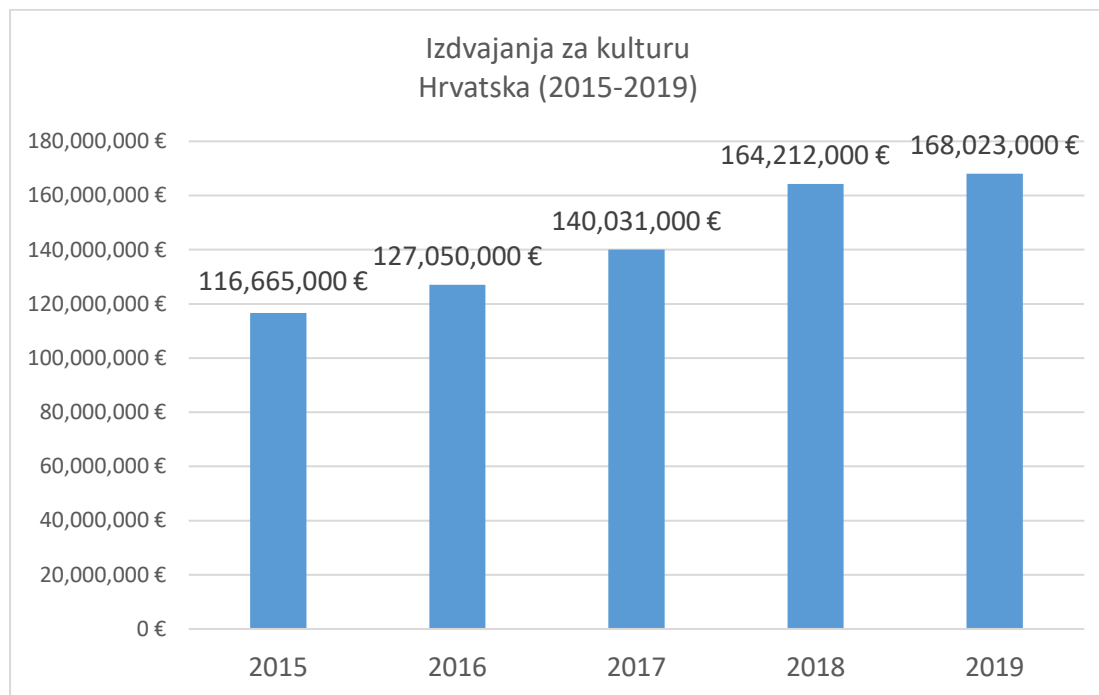
Tabela 3 Budžet Republike Hrvatske i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

HRVATSKA 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	145.909.137.374,92 HRK	19.216.523.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2015	885.822.446,69 HRK	116.665.000 €	0,61%
HRVATSKA 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	138.836.599.540,26 HRK	18.448.576.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2016	956.128.326,81 HRK	127.050.000 € *	0,69%
HRVATSKA 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	163.925.950.625,30 HRK	22.111.220.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2017	1.038.147.472,70 HRK	140.031.000 €*	0,63%
HRVATSKA 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	150.894.419.148 HRK	20.393.894.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2018	1.215.002.857,11 HRK	164.212.000 €*	0,%
HRVATSKA 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	140.268.504.150 HRK	18.991.904.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2019	1.240.967.283 HRK	168.023.000 €*	0,88%

* Kurs 2015: 1 EUR = 7,5929 HRK; 2016: 1 EUR = 7,5256 HRK; 2017: 1 EUR = 7,4137 HRK; 2018: 1 EUR: 7,399 HRK; 2019: 1 EUR: 7,3857 HRK.

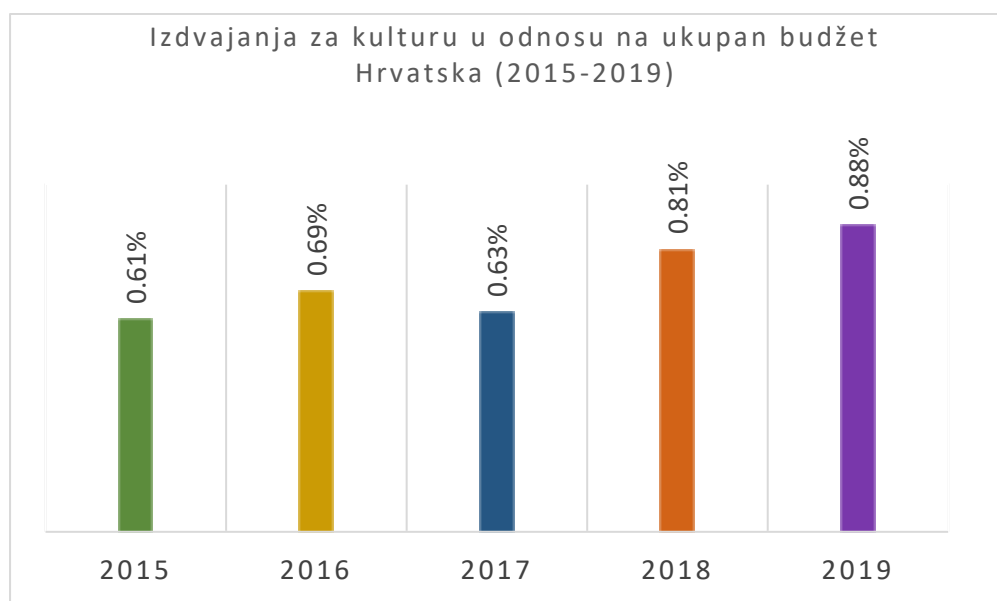
Ukupan budžet Republike Hrvatske je u periodu od 2015. do 2019. godine prilično varirao. U 2016. godini bio je skoro milijardu evra manji u odnosu na prethodnu godinu, da bi potom u 2017. bio povećan za više od tri milijarde evra. A potom se u 2018. i 2019. godini smanjivao – najpre za skoro dve milijarde evra, da bi se zatim vratio ispod nivoa iz 2015. godine.

Grafikon 5 - Izdvajanja za kulturu – Republika Hrvatska (2015-2019)

Za razliku od toga, budžet za kulturu Republike Hrvatske se nalazio u neprestanom porastu, tako da je u 2019. godini dostigao skoro 170 miliona evra, što je značajno više od drugih zemalja u regionu.

Grafikon 6 - Izdvajanja za kulturu na republičkom nivou u odnosu na ukupan budžet Republike Hrvatske

U slučaju Hrvatske i Slovenije, kao članica Evropske Unije, bili smo u mogućnosti i da koristimo podatke EUROSTATA rađene prema COFOG (Classification of the Functions of Government) shemi. Na osnovu ovih podataka, ulaganja u kulturu na nivou centralnih organa u Hrvatskoj su bila još viša, te su u 2017. godini iznosila skoro 177 miliona evra (prema završnom računu Ministarstva kulture za tu godinu bila su 140 miliona evra), te je verovatno da su i u naredne dve godine sredstva za kulturu bila još viša, kao i procenti izdvajanja iz budžeta za kulturne delatnosti.

Tabela 4 COFOG: Classification of the Functions of Government

HRVATSKA COFOG:	2015	2016	2017
Hrvatska ukupan budžet	19.216.233.000 €	18.451.384.000 €	22.113.611.000 €
Hrvatska za kulturne delatnosti	144.000.000 €	173.000.000 €	176.800.000 €
Procenat od ukupnog budžeta	0,74%	0,93%	0,80%

ZAGREB

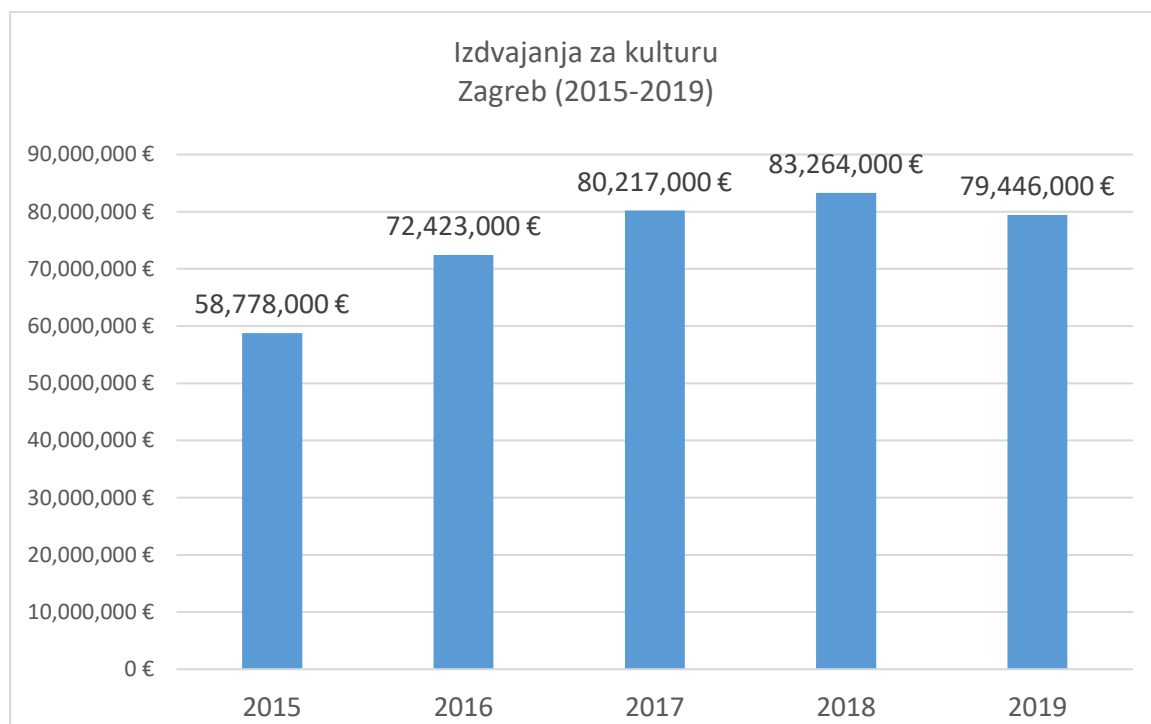
Za razliku od republičkog nivoa, ukupan budžet Grada Zagreba je stalno rastao, te je u 2019. godini bio oko milijardu i trista osamdeset miliona evra. Ta povećanja nisu pratila i povećanja budžeta za kulturu, te je nakon velikog povećanja budžeta za kulturu u 2016. godini, budžet za kulturu uglavnom ostajao na oko 80 miliona evra, što je u 2019. godine rezultiralo osetnim padom procenta izdvajanja za kulturu (vidi grafikon 8)

Tabela 5 Budžet Grada Zagreba i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

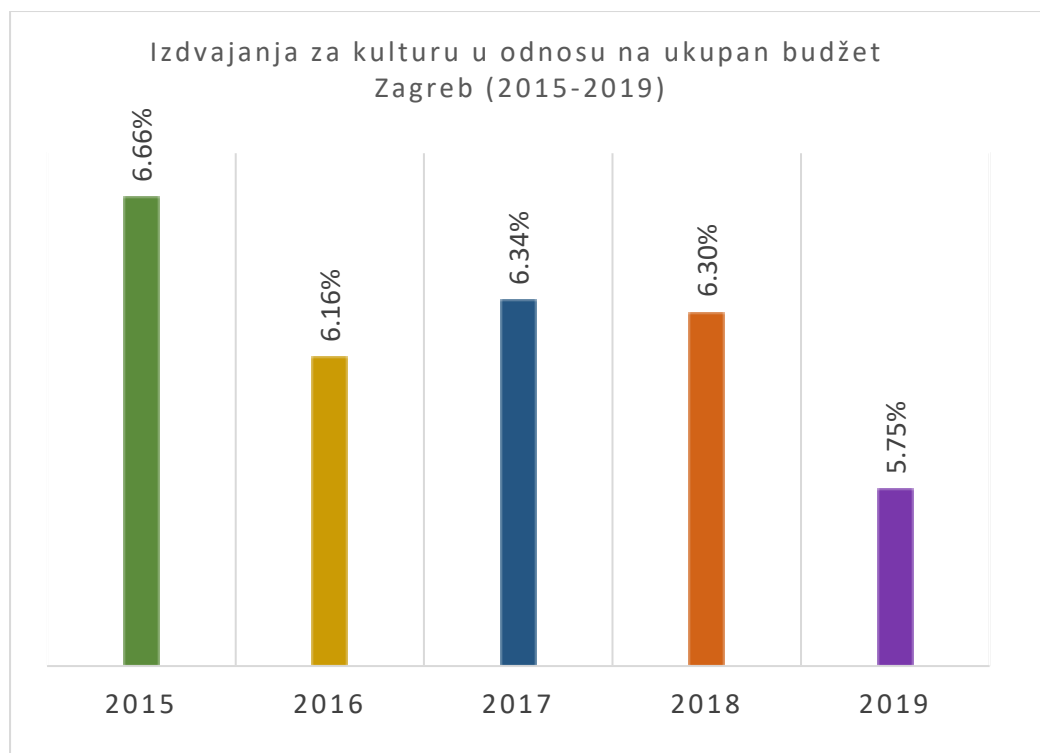
ZAGREB 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	6.700.000.000 HRK	882.403.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015	446.294.400 HRK	58.778.000 €*	6,66%
ZAGREB 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	8.847.170.000 HRK	1.175.610.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016	545.024.500 HRK	72.423.000 €*	6,16%
ZAGREB 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	9.384.536.000 HRK	1.265.837.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017	594.706.300 HRK	80.217.000 €*	6,34%
ZAGREB 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	9.773.310.000 HRK	1.320.896.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018	616.068.000 HRK	83.264.000 €*	6,30%
ZAGREB 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	10.198.318.000 HRK	1.380.819.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	586.763.000 HRK	79.446.000 €*	5,75%

* Kurs 2015: 1 EUR = 7,5929 HRK; 2016: 1 EUR = 7,5256 HRK; 2017: 1 EUR = 7,4137 HRK; 2018: 1 EUR = 7,399 HRK; 2019: 1 EUR = 7,3857 HRK.

Grafikon 7 - Izdvajanja za kulturu – Grad Zagreb (2015-2019)

Grafikon 8 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Zagreb (2015-2019)

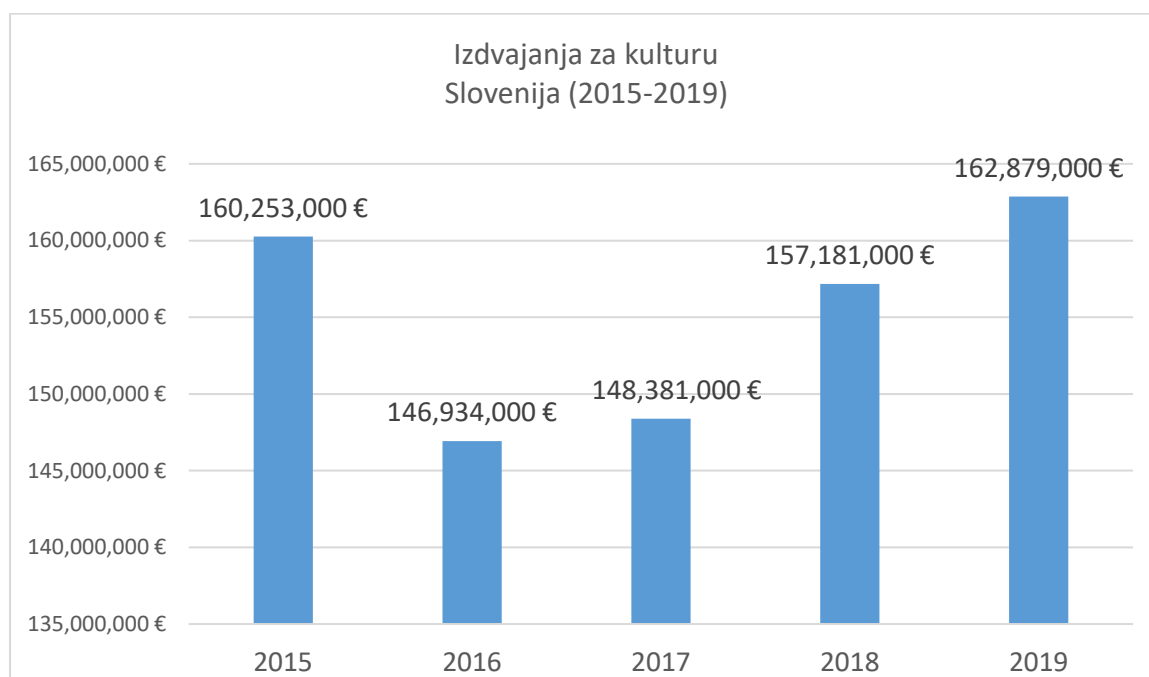
REPUBLIKA SLOVENIJA

Budžet Republike Slovenije je u periodu od 2015. do 2019. godine bio izuzetno stabilan i kretao se oko devet i po milijardi evra. Međutim, budžet Ministarstva kulture je u 2016. godine imao ogroman pad (14 miliona evra), da bi i u sledećoj godini ostao na istom nivou. Usledila su povećanja u 2018. i 2019. godine, pa se budžet za kulturu vratio na nivo iz 2015. godine (vidi grafikon 9).

Tabela 6 Budžet Republike Slovenije i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

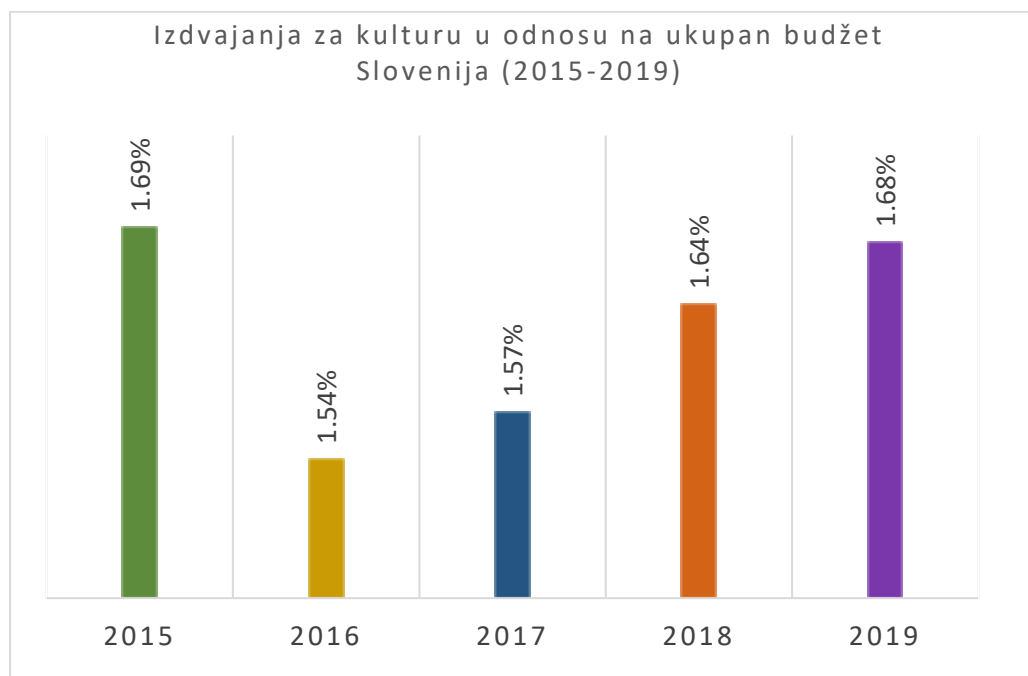
SLOVENIJA 2015		
UKUPAN BUDŽET 2015.	9.485.304.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015.	160.253.000 €	1,69%
SLOVENIJA 2016		
UKUPAN BUDŽET 2016.	9.540.115.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016.	146.934.000 €	1,54%
SLOVENIJA 2017		
UKUPAN BUDŽET 2017.	9.423.353.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017.	148.381.000 €	1,57%
SLOVENIJA 2018		
UKUPAN BUDŽET 2018.	9.572.594.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018.	157.181.000 €	1,64%
SLOVENIJA 2019		
UKUPAN BUDŽET 2019	9.696.999.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	162.879.000 €	1,68%

Grafikon 9 - Izdvajanja za kulturu – Republika Slovenija (2015-2019)

Ove turbulencije mogu se videti i u procentualnom izdvajanju sredstva za kulturu u odnosu na ukupni budžet Republike Slovenije, koji se, nikada ne padajući ispod 1,5% ukupnog budžeta, tek u 2019. godini vratio na nivo sa početka posmatranog perioda.

Grafikon 10 - Izdvajanja za kulturu na republičkom nivou u odnosu na ukupan budžet Republike Slovenije

I u slučaju Slovenije, imali smo mogućnosti da koristimo podatke EUROSTATA rađene prema COFOG (Classification of the Functions of Government) shemi. I oni su, u 2016. i 2017. godini nešto viši od budžeta Ministarstva kulture (i u apsolutnom iznosu i na nivou procenta izdvajanja od ukupnog budžeta).

Tabela 7 COFOG: Classification of the Functions of Government

SLOVENIJA COFOG:	2015	2016	2017
Slovenija ukupan budžet	9.485.304.000 €	9.540.115.000 €	9.423.353.000 €
Slovenija za kulturne delatnosti	159.600.000 €	151.100.000 €	157.400.000 €
Procentat od ukupnog budžeta	1,68%	1,58%	1,67%

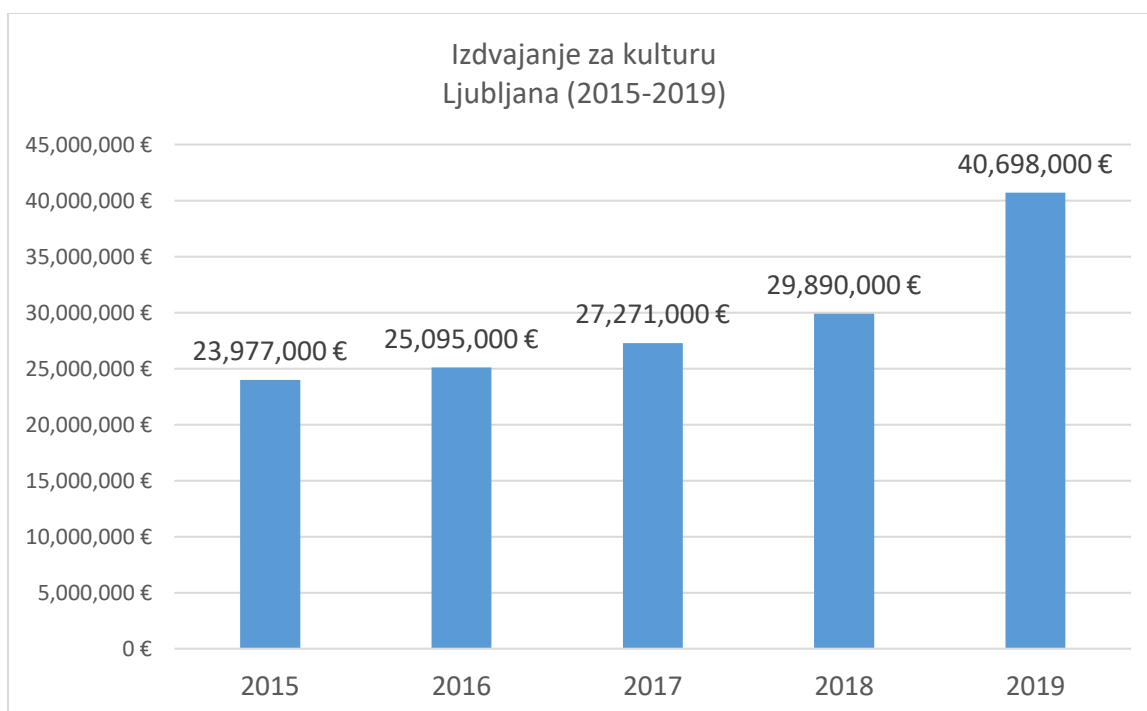
LJUBLJANA

Budžet glavnog grada Republike Slovenije u periodu 2016. i 2017. godine obeležilo je drastično smanjenje, od skoro 50 miliona evra, u odnosu na 2015. godinu. U 2018. ukupni gradski budžet se vratio na nivo iz 2015. godine, da bi planom budžeta za 2019. godinu bilo predviđeno povećanje od skoro 100 miliona evra. Na drugoj strani, budžet za kulturu grada je bio relativno stabilan, uz blaga povećanja, sve do tekuće godine, kada je planiran na više od 40 miliona evra.

Tabela 8 - Budžet Grada Ljubljane i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

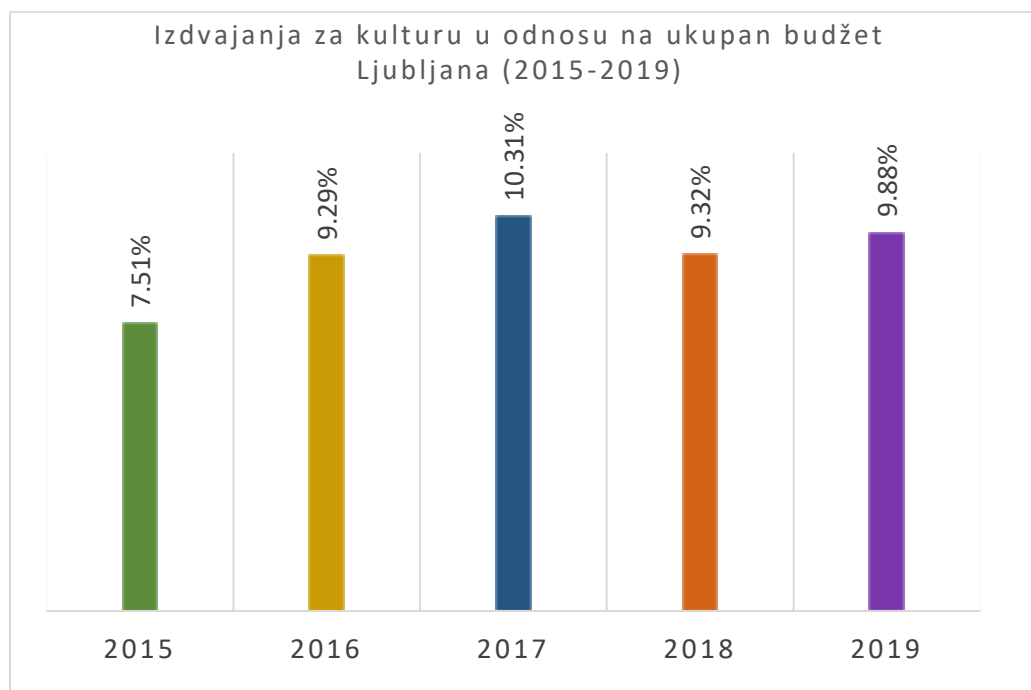
LJUBLJANA 2015		
UKUPAN BUDŽET 2015.	318.895.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015.	23.977.000 €	7,51%
LJUBLJANA 2016		
UKUPAN BUDŽET 2016.	270.149.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016.	25.095.000 €	9,29%
LJUBLJANA 2017		
UKUPAN BUDŽET 2017.	264.483.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017.	27.271.000 €	10,31%
LJUBLJANA 2018		
UKUPAN BUDŽET 2018.	320.707.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018.	29.890.000 €	9,32%
LJUBLJANA 2019		
UKUPAN BUDŽET 2019	411.965.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	40.698.000 €	9,88%

Grafikon 11 - Izdvajanja za kulturu – Grad Ljubljana (2015-2019)

Sve ovo se odrazilo na procenat izdvajanja za kulturu koji je, zbog smanjivanja ukupnog gradskog budžeta, rastao u kriznim godinama, da bi se u poslednje dve godine stabilizovao na nešto ispod 10%.

Grafikon 12 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Ljubljana (2015-2019)

REPUBLIKA SEVERNA MAKEDONIJA

Procentualno, sa preko 2% od ukupnog budžeta, izdvajanja za kulturu u Republici Severnoj Makedoniji su, u posmatranom periodu, bila najveća u regionu. Nažalost, verovatno je da su ovi izuzetno veliki fondovi za kulturu bar jednim delom bili vezani za projekat „Skopje 2014“.

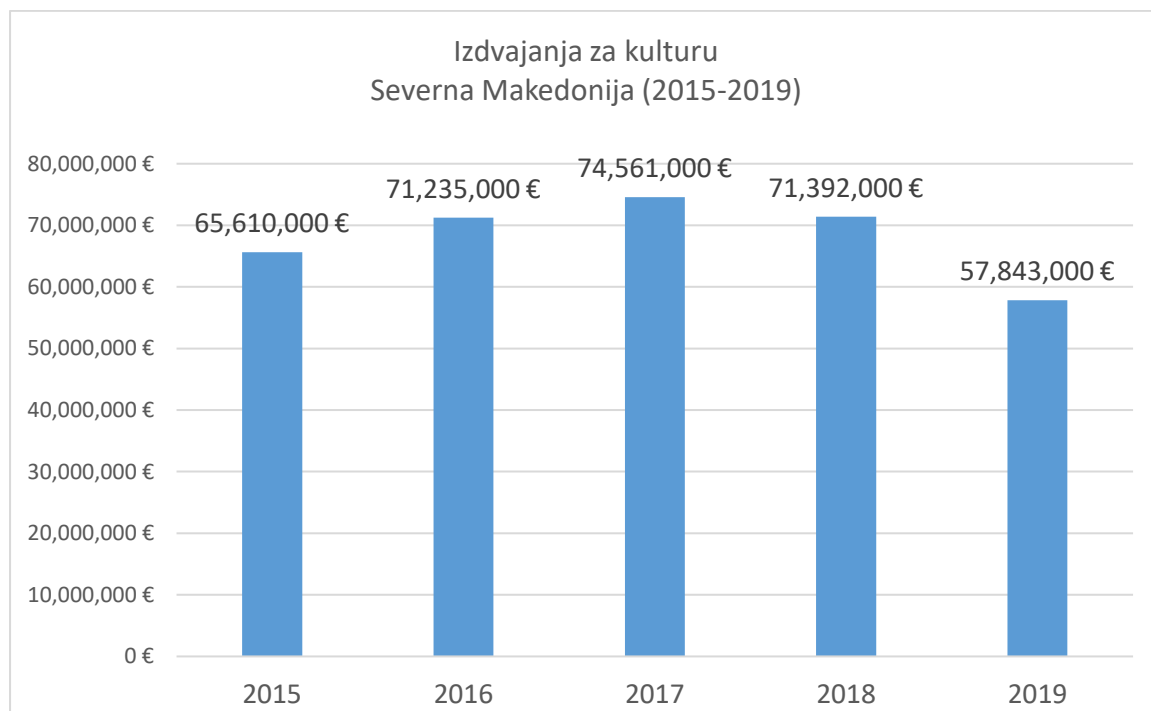
Tabela 9 - Budžet Republike Severne Makedonije i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

SEVERNA MAKEDONIJA 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	181.777.000.000 MKD	3.050.666.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2015	3.909.408.000 MKD	65.610.000 €*	2,15%
SEVERNA MAKEDONIJA 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	195.788.000.000 MKD	3.196.800.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2016	4.362.755.000 MKD	71.235.000 €*	2,23%
SEVERNA MAKEDONIJA 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	206.219.000.000 MKD	3.367.666.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2017	4.565.757.000 MKD	74.561.000 €*	2,21%
SEVERNA MAKEDONIJA 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	211.745.000.000 MKD	3.457.513.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2018	4.372.156.000 MKD	71.392.000 €*	2,06%
SEVERNA MAKEDONIJA 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	228.548.000.000 MKD	3.731.213.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2019	3.543.049.000 MKD	57.843.000 €*	1,55%

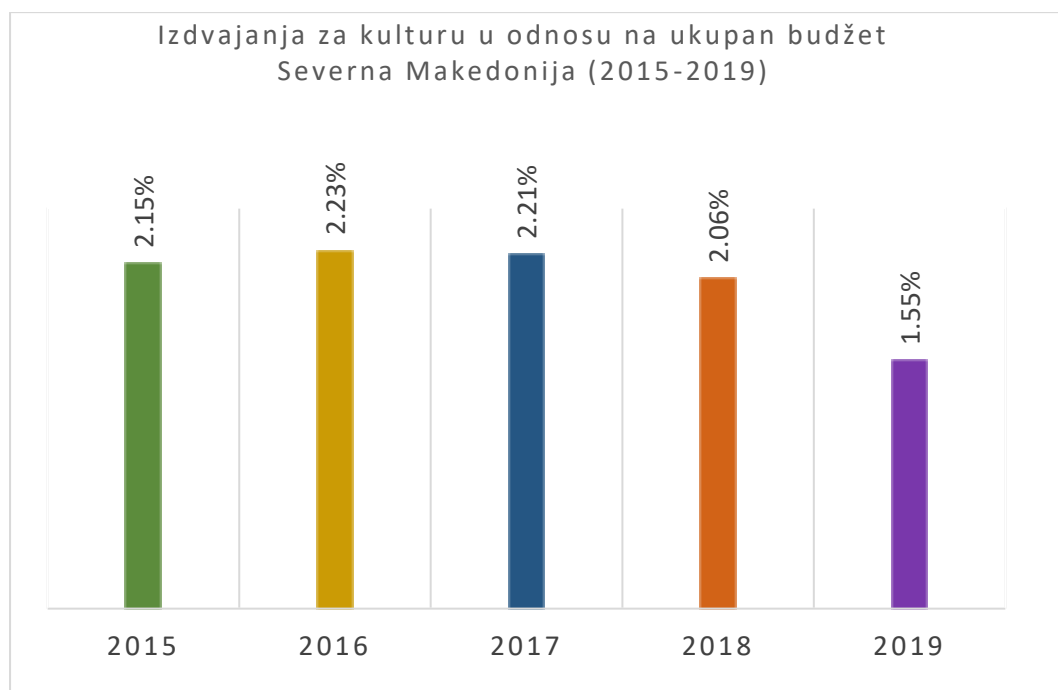
* Kurs: 2015:1 EUR=59,586 MKD; 2016:1 EUR =61,245 MKD; 2017:1 EUR =61,235 MKD; 2018:1 EUR =61,242 MKD; 2019:1 EUR =61,253 MKD.

Ukupni budžet zemlje je u periodu 2015. – 2019. beležio stalni blagi rast, dok su sredstva za kulturu ostajala uglavnom na istom nivou, do tekuće godine kada su smanjena za oko 12 miliona evra. Procentualno, samo su u 2019. godini ova sredstva manja od 2% ukupnog budžeta, ostajući i dalje iznad 1,5% ukupnih budžetskih sredstava.

Grafikon 13 - Izdvajanja za kulturu – Republika Severna Makedonija (2015-2019)

Grafikon 14 - Izdvajanja za kulturu na republičkom nivou u odnosu na ukupan budžet Republike Severne Makedonije

SKOPLJE

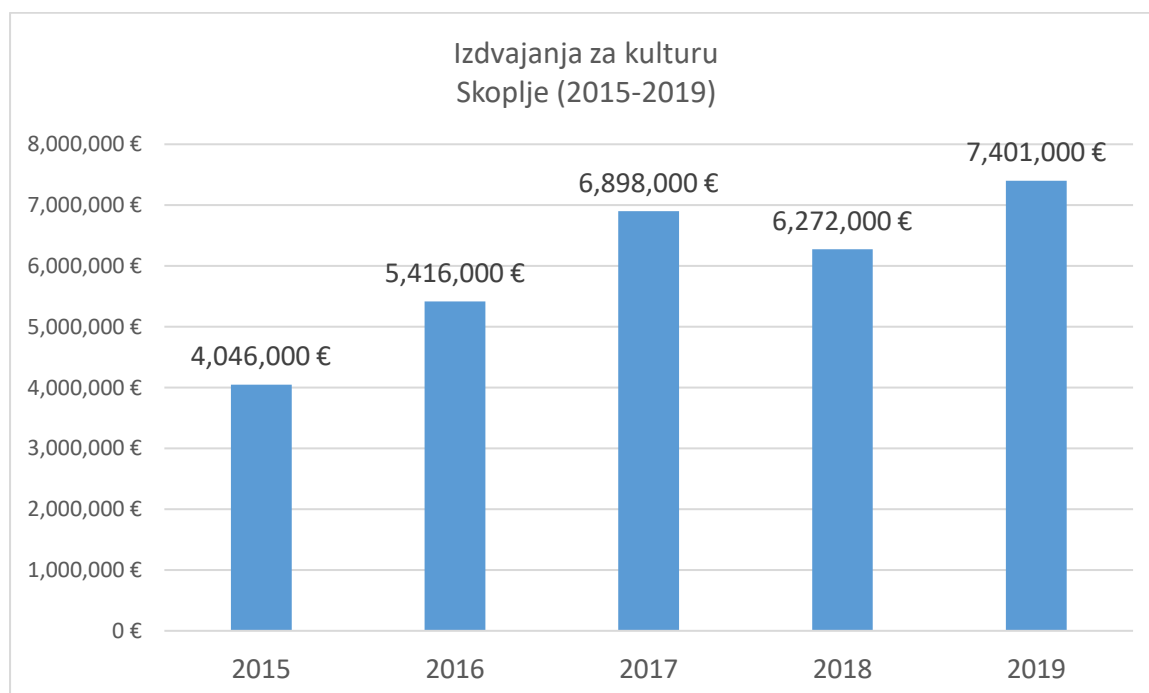
Što se ukupnog budžeta Grada Skoplja tiče, u 2016. godini on je zabeležio ogroman rast (od skoro 30 miliona evra), da bi potom uglavnom bio na oko 100 miliona evra. Izuzev u 2018. godini, gradski budžet za kulturu je postepeno rastao, te je u 2019. godini negde oko sedam i po miliona evra.

Tabela 10 - Budžet Grada Skoplja i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

SKOPLJE 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	4.352.061.632MKD	69.633.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015	252.884.630 MKD	4.046.000 €*	5,81%
SKOPLJE 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	6.393.712.000MKD	102.299.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016	338.499.000 MKD	5.416.000 €*	5,29%
SKOPLJE 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	6.985.000.000MKD	111.760.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017	431.131.000 MKD	6.898.000 €*	6,17%
SKOPLJE 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	5.999.000.000MKD	95.984.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018	391.995.000 MKD	6.272.000 €*	6,53%
SKOPLJE 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	6.320.700.000 MKD	101.131.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	444.006.000 MKD	7.401.000 €*	7,02%

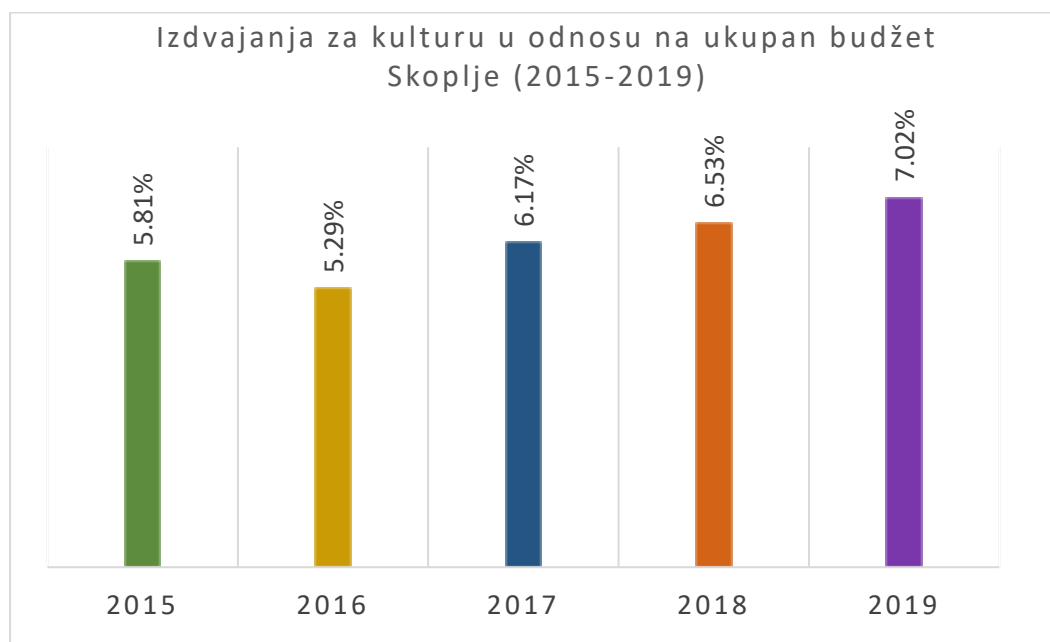
* Kurs: 2015:1 EUR=59,586 MKD; 2016:1 EUR =61,245 MKD; 2017:1 EUR =61,235 MKD; 2018:1 EUR =61,242 MKD; 2019:1 EUR =61,253 MKD.

Grafikon 15 - Izdvajanja za kulturu – Grad Skoplje (2015-2019)

Procentualno, izdvajanja za kulturu kretala su se oko dosta visokih 6%, da bi u 2019. godini bila 7,02%.

Grafikon 16 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Skoplje (2015-2019)

REPUBLIKA CRNA GORA

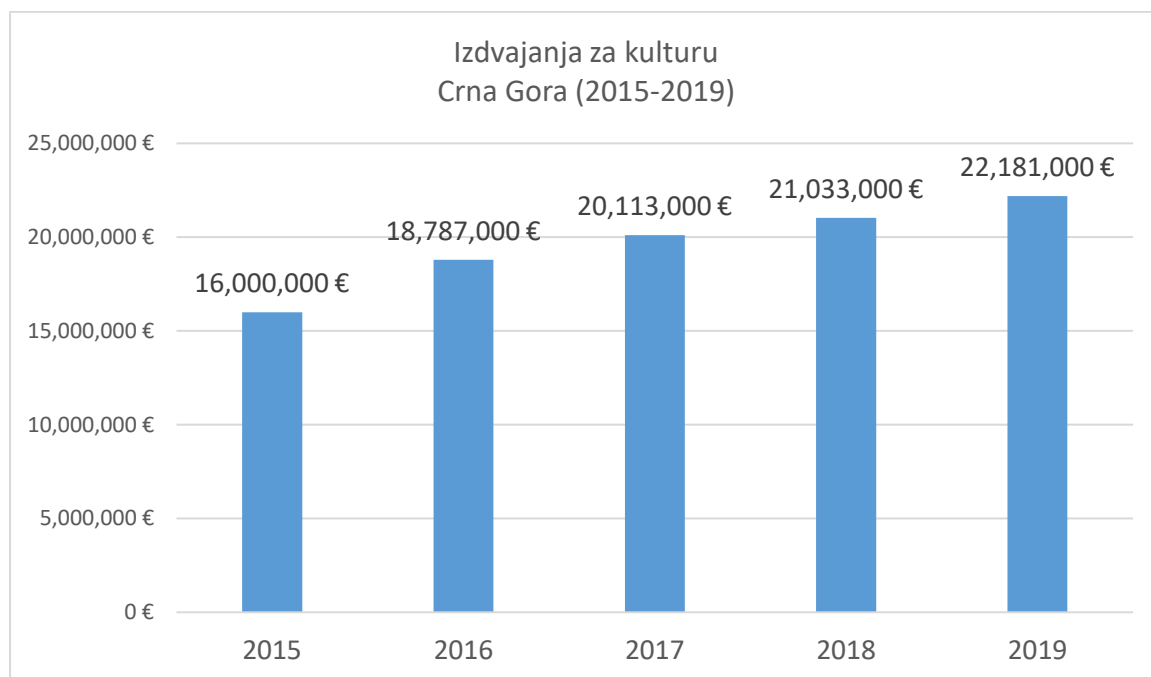
Ukupan budžet Crne Gore je u posmatranom periodu beležio blagi rast, što su pratila i odgovarajuća povećanja budžeta Ministarstva kulture.

Tabela 11 - Budžet Republike Crne Gore i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

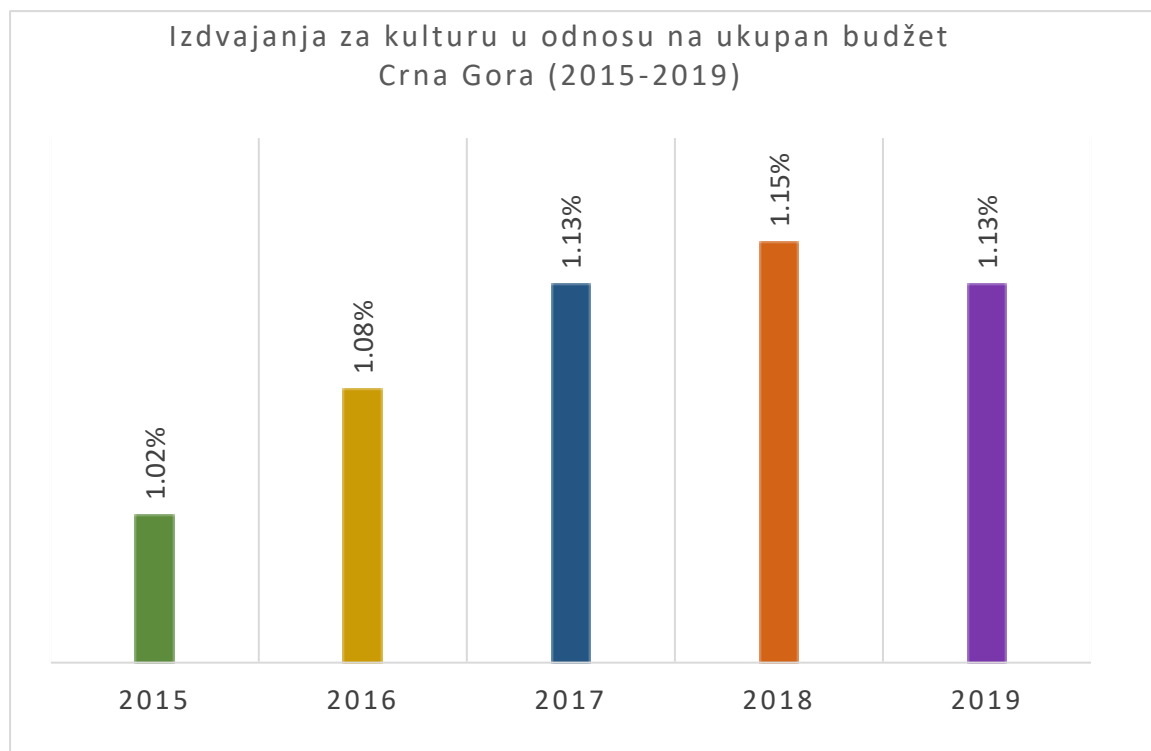
CRNA GORA 2015		
UKUPAN BUDŽET 2015.	1.564.969.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015.	16.000.000 €	1,02%
CRNA GORA 2016		
UKUPAN BUDŽET 2016.	1.732.393.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016.	18.787.000 €	1,08%
CRNA GORA 2017		
UKUPAN BUDŽET 2017.	1.785.375.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017.	20.113.000 €	1,13%
CRNA GORA 2018		
UKUPAN BUDŽET 2018.	1.822.391.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018.	21.033.000 €	1,15%
CRNA GORA 2019		
UKUPAN BUDŽET 2019	1.970.196.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	22.181.000 €	1,13%

Od 2015. do 2019. godine budžet za kulturu Ministarstva kulture povećan je sa 16 miliona evra, na nešto više od 22 miliona evra, uz održavanje izdvajanja za kulturne delatnosti preko 1%.

Grafikon 17 - Izdvajanja za kulturu – Republika Crna Gora (2015-2019)

Grafikon 18 - Izdvajanja za kulturu na republičkom nivou u odnosu na ukupan budžet Republike Crne Gore (2015 – 2019)

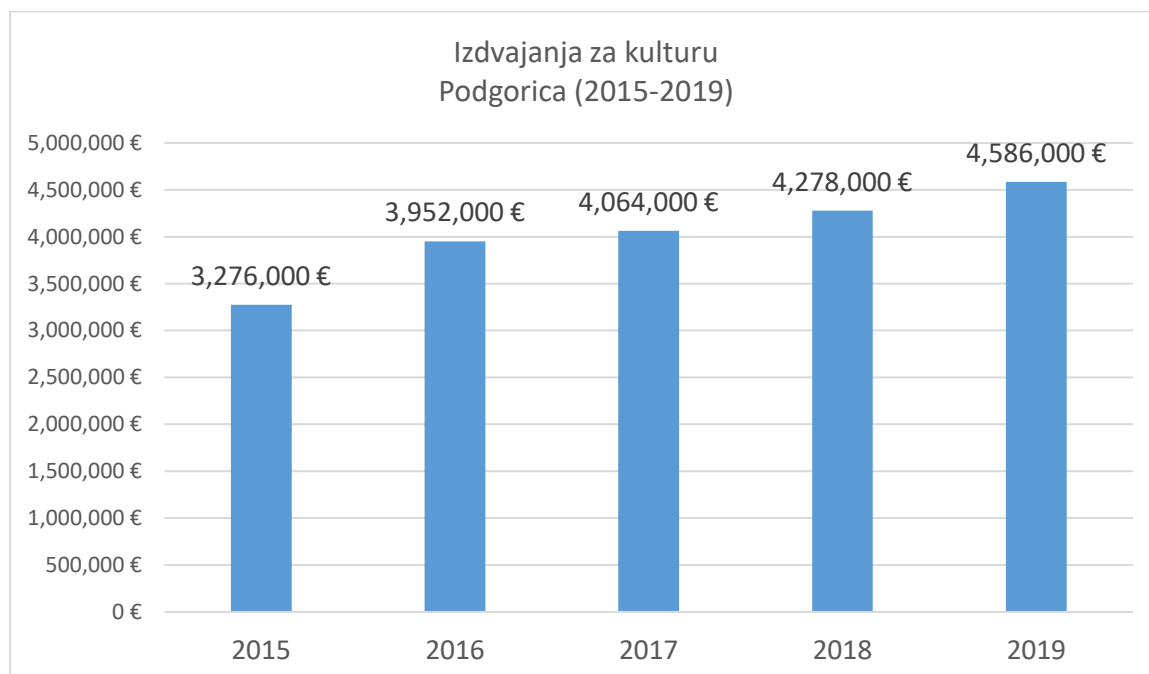
Trendovi na nivou Republike Crne Gore, ponavljaju se i u slučaju Podgorice. Ukupan budžet u posmatranom periodu karakteriše blagi rast, u odgovarajuće povećanje budžeta za kulturu.

Tabela 12 Budžet Grada Podgorice i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

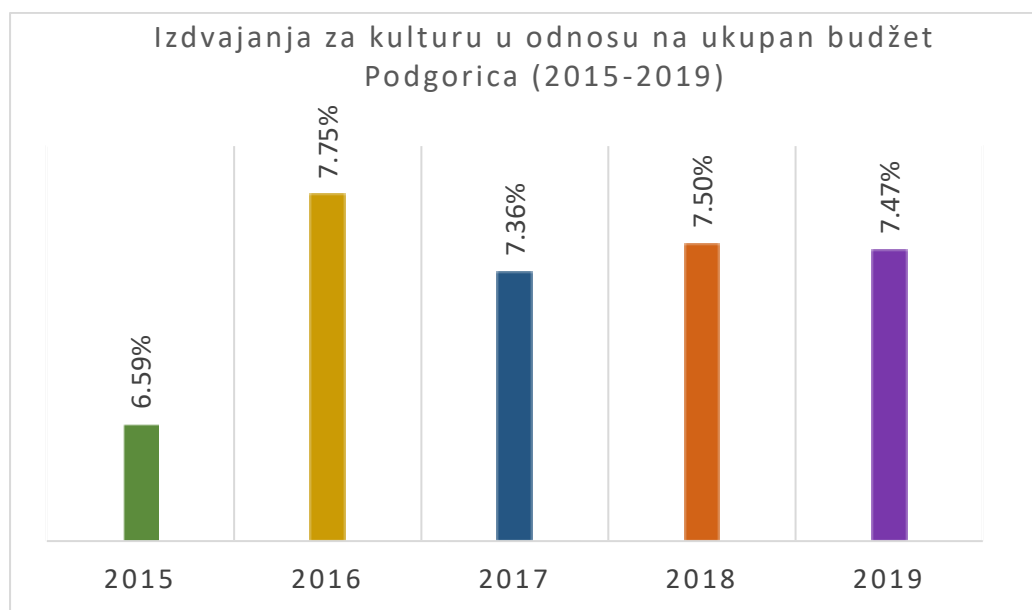
PODGORICA 2015		
UKUPAN BUDŽET 2015.	49.707.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015.	3.276.000 €	6,59%
PODGORICA 2016		
UKUPAN BUDŽET 2016.	51.024.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016.	3.952.000 €	7,75%
PODGORICA 2017		
UKUPAN BUDŽET 2017.	55.224.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017.	4.064.000 €	7,36%
PODGORICA 2018		
UKUPAN BUDŽET 2018.	57.078.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018.	4.278.000 €	7,50%
PODGORICA 2019		
UKUPAN BUDŽET 2019.	61.372.000 €	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019.	4.586.000 €	7,47%

Budžet za kulturu porastao je od 2015. godine sa oko tri miliona i trista hiljada evra, na više od četiri i po miliona evra, a procenat izdvajanja za kulturu od ukupnog gradskog budžeta je, izuzev u 2015. godine bio preko 7% (uz rekordnih 7.75% 2016. godine)

Grafikon 19 - Izdvajanja za kulturu – Grad Podgorica (2015-2019)

Grafikon 20 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Podgorica (2015-2019)

BIH FEDERACIJA

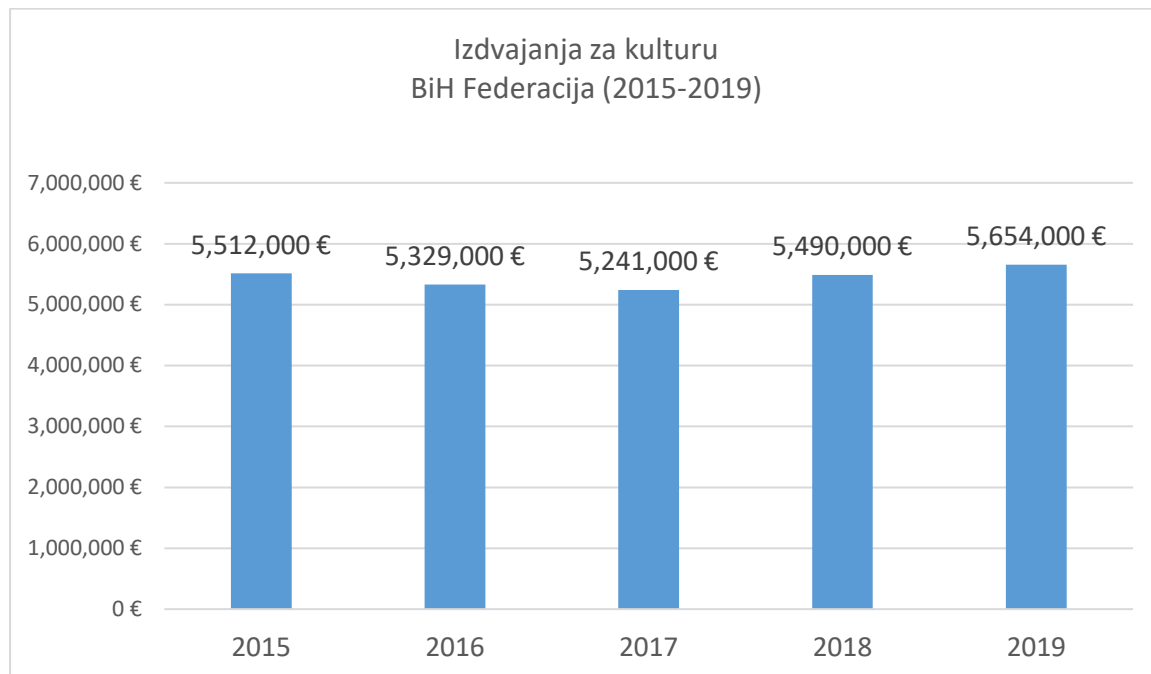
S obzirom na izuzetno kompleksno državno uređenje Bosne i Hercegovine, rekonstrukcija ukupnog budžeta i budžeta za kulturne delatnosti u BiH zahtevala bi mnogo ozbiljnije i dugotrajnije istraživanje od onog koje smo mi bili u prilici da uradimo. Upravo zato ove podatke nismo koristili u komparacijama, ali da bismo bar donekle uočili trendove u finansiranju kulture, pokušali smo da analiziramo dostupne podatke. Većina budžetskih sredstva nalazi se u fondovima entiteta Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, pri čemu je u Federaciji BiH veliki deo sredstava za kulturu na nivou kantona (posebno kantona Sarajevo)

Tabela 13 - Budžet BiH Federacije i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

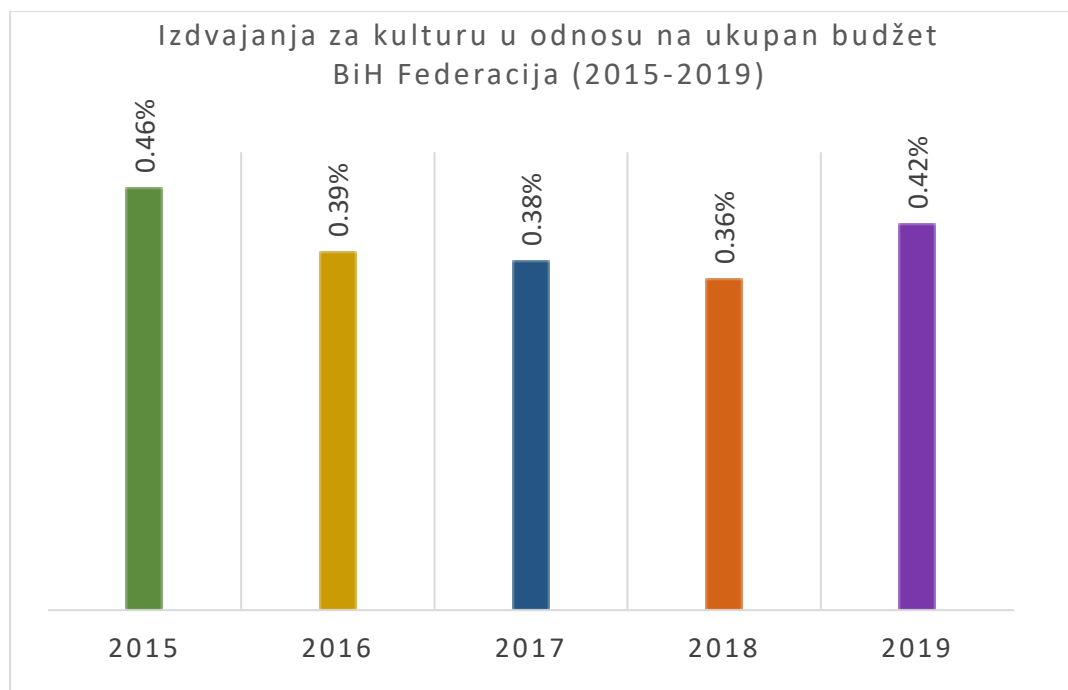
BIH FEDERACIJA 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	2.348.412.392 KM	1.198.170.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2015	10.803.284 KM	5.512.000 €*	0,46%
BIH FEDERACIJA 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	2.598.862.123 KM	1.325.950.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2016	10.444.084 KM	5.329.000 €*	0,39%
BIH FEDERACIJA 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	2.697.426.725 KM	1.376.238.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2017	10.271.479 KM	5.241.000 €*	0,38%
BIH FEDERACIJA 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	2.989.661.837 KM	1.525.338.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2018	10.759.533 KM	5.490.000 €*	0,36%
BIH FEDERACIJA 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	2.653.843.356 KM	1.354.002.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2019	11.080.890 KM	5.654.000 €*	0,42%

Ukupan budžet Federacije BiH bio je relativno stabilan u periodu od 2015. do 2019. godine, a to je pratila i stabilnost budžetskih izdvajanja za kulturu koja su se uglavnom kretala oko pet i po miliona evra.

Grafikon 21 - Izdvajanja za kulturu – BiH Federacija (2015-2019)

Grafikon 22 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet BiH Federacije

Pomenuta razudenost budžetskih sredstava za kulturu, najbolje se može videti po tome što je budžet za kulturu kantona Sarajevo, dva do tri puta veći od budžeta za kulturu Federacije BiH i iznosio je u posmatranih pet godina između 12 i 16 miliona evra (vidi grafikon 23)

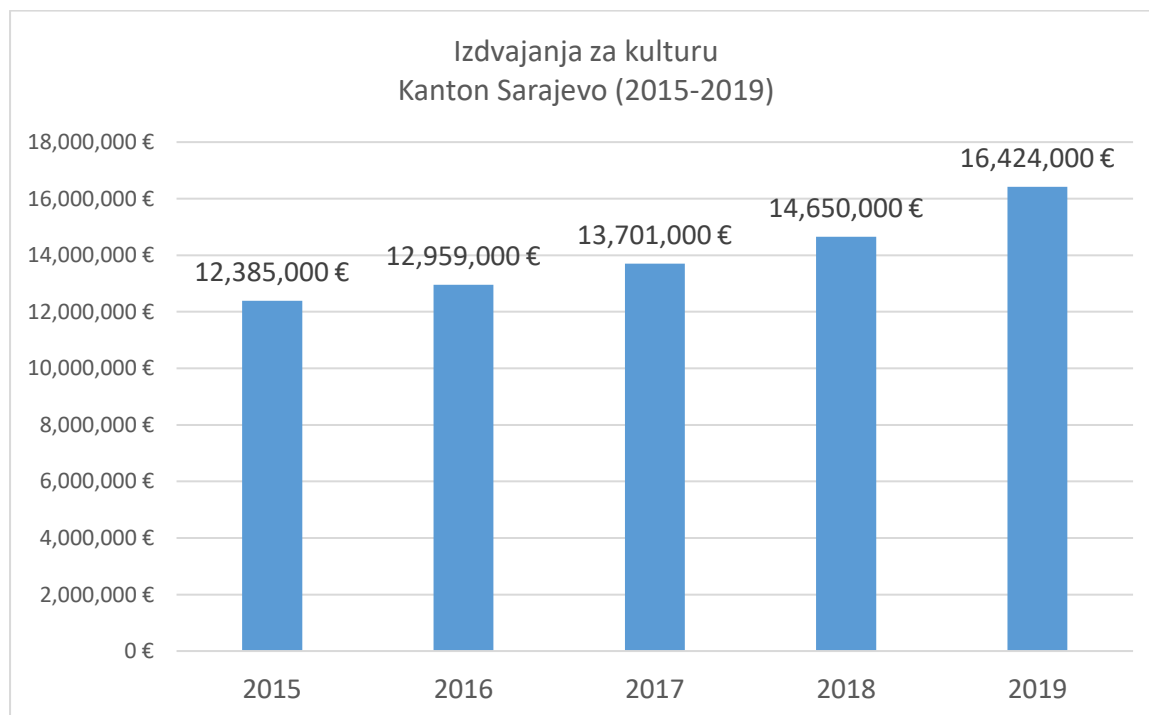
KANTON SARAJEVO

Tabela 14 - Budžet Kantona Sarajevo i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

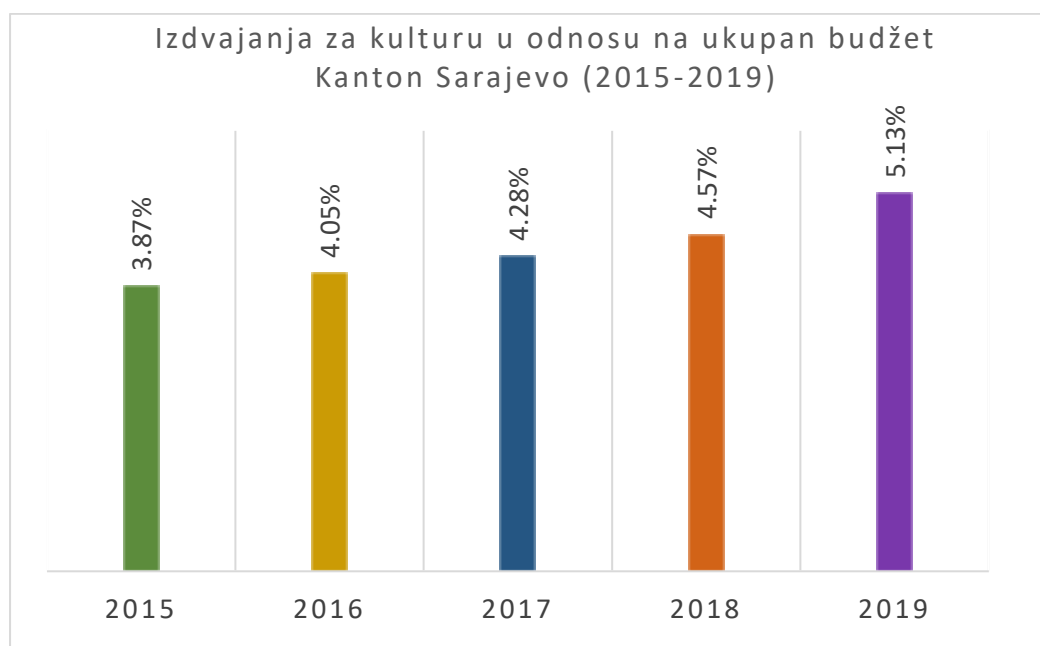
KANTON SARAJEVO 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	627.724.800 KM	320.268.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015	24.273.700 KM	12.385.000 €*	3,87%
KANTON SARAJEVO 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	665.988.700 KM	339.790.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016	25.399.800 KM	12.959.000 €*	4,05%
KANTON SARAJEVO 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	634.573.400 KM	323.762.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017	26.853.700 KM	13.701.000 €*	4,28%
KANTON SARAJEVO 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	677.935.200 KM	345.885.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018	28.713.165 KM	14.650.000 €*	4,57%
KANTON SARAJEVO 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	825.739.219 KM	421.296.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	32.191.187 KM	16.424.000 €*	5,13%

* Kurs: 1 EUR=1,96 KM.

Grafikon 23 - Izdvajanja za kulturu – Kanton Sarajevo (2015-2019)

Grafikon 24 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet Kantona Sarajevo

REPUBLIKA SRPSKA

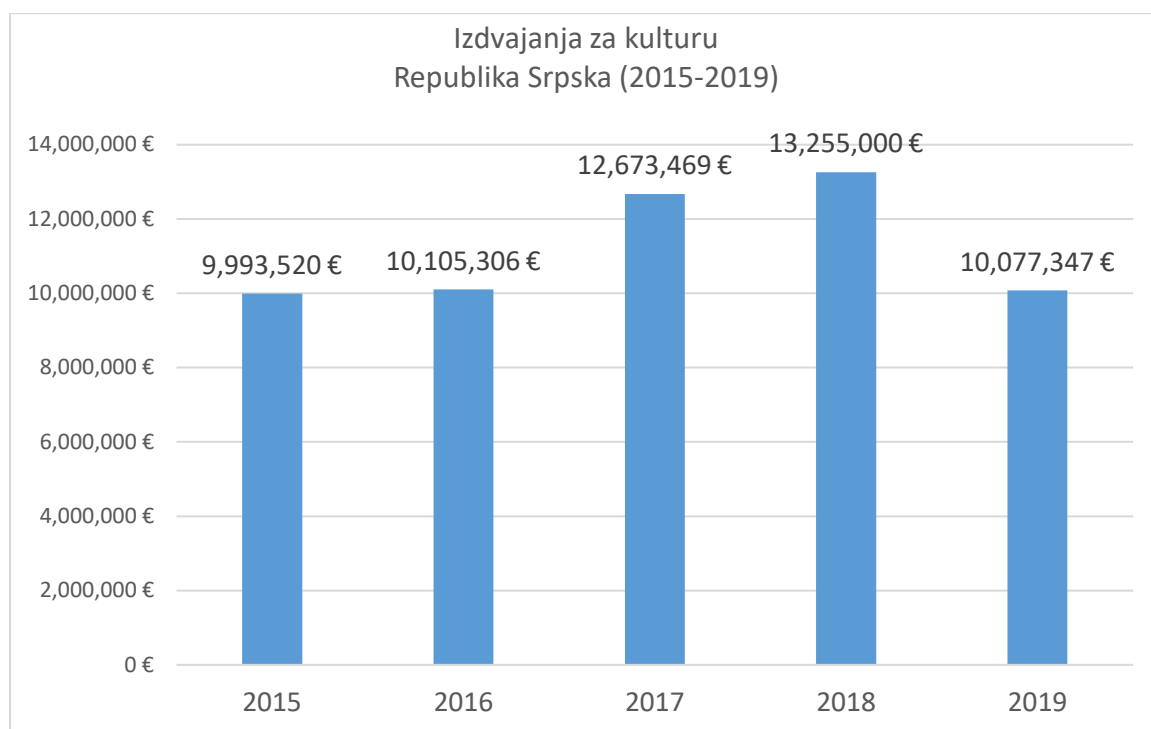
Budžet Republike Srpske je u 2016. godini drastično povećan, a od tada, do kraja posmatranog perioda, ostao je na nivou od oko milijardu i trista miliona evra. Na drugoj strani, budžet za kulturu karakterisalo je variranje – i ukupnih izdvajanja i procentualnog izdvajanja u odnosu na ukupni budžet. U 2015. i 2016. godini iznos sredstava za kulturu je bio skoro nepromenjen, da bi u 2017. i 2018. godini bio povećan za dva i po, odnosno tri miliona evra, a u 2019. godini se vratio na nivo iz 2015. godine. (vidi grafikone 25 i 26)

Tabela 15 Budžet Republike Srpske i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

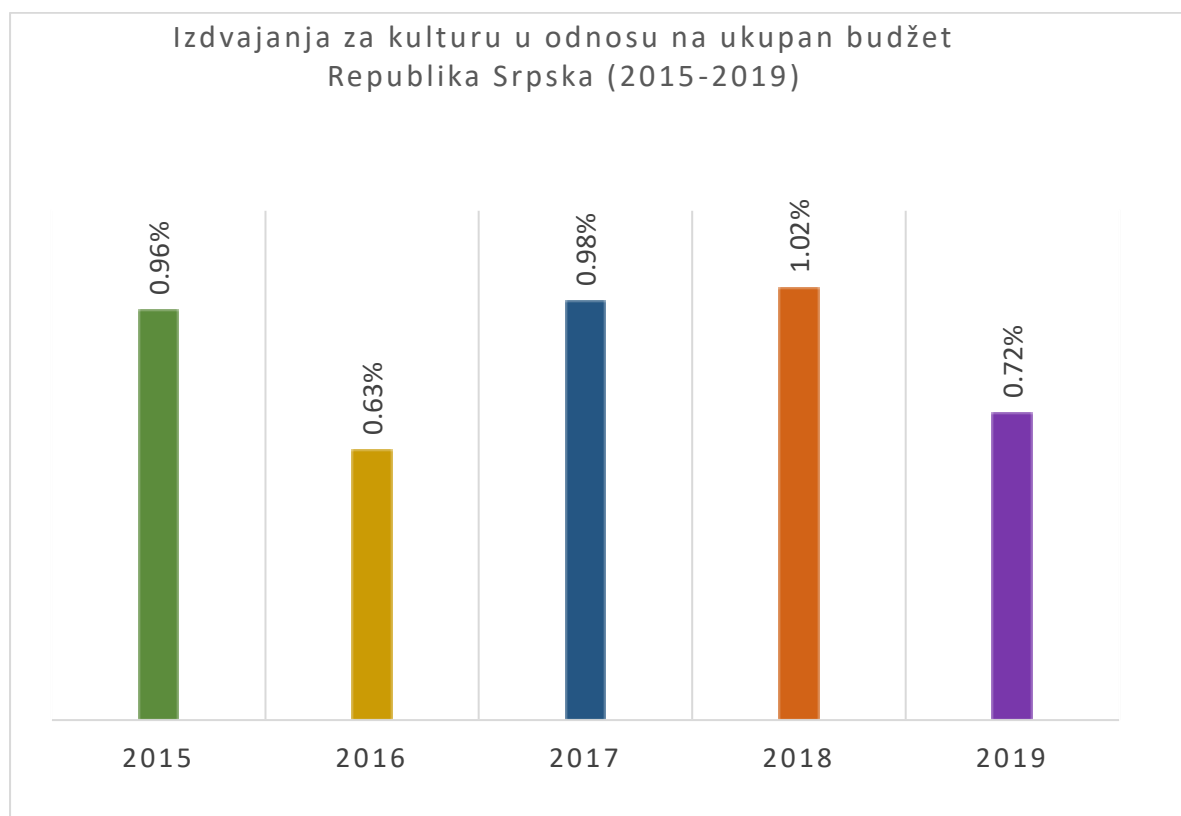
REPUBLIKA SRPSKA 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	2.033.000.000 KM	1.037.245.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2015	19.587.300 KM	9.994.000 €*	0,96%
REPUBLIKA SRPSKA 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	3.127.000.000 KM	1.595.408.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2016	19.806.400 KM	10.105.000 €*	0,63%
REPUBLIKA SRPSKA 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	2.523.942.200 KM	1.287.726.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2017	24.840.000 KM	12.674.000 €*	0,98%
REPUBLIKA SRPSKA 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	2.558.810.900 KM	1.305.516.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2018	25.979.800 KM	13.255.000 €*	1,02%
REPUBLIKA SRPSKA 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	2.739.065.600 KM	1.397.483.000 €*	100%
MINISTARSTVO KULTURE 2019	19.751.600 KM	10.077.000 €*	0,72%

* Kurs: 1 EUR=1,96 KM.

Grafikon 25 - Izdvajanja za kulturu – Republika Srpska (2015-2019)

Grafikon 26 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet Republike Srpske (2015-2019)

GRAD SARAJEVO

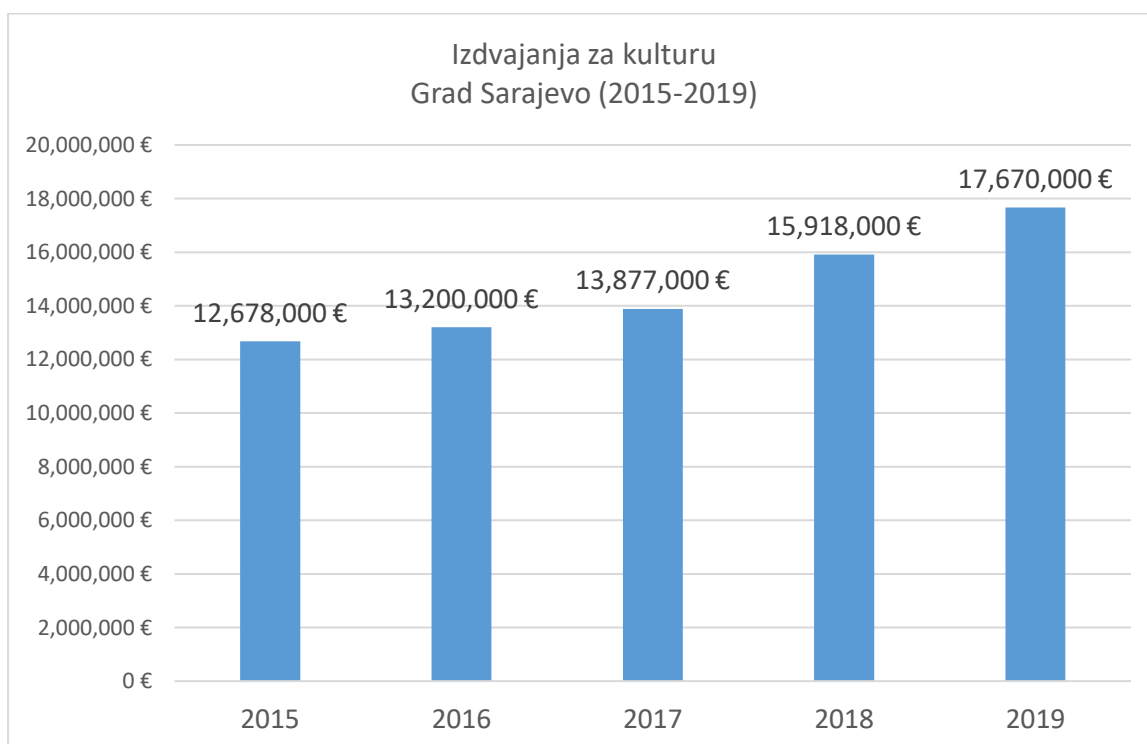
Što se Sarajeva i Banja Luke tiče, ukupni budžet Grada Sarajeva bio je u prve tri godine relativno stabilan, da bi u 2018. godini bio značajno smanjen, a u planu za 2019. godinu drastično povećan. Stabilnost budžeta u periodu 2015. – 2017. se reflektovala i na budžet za kulturu grada, da bi u 2018. godini, uprkos krizi, budžet za kulturu bio povećan za više od dva miliona evra, a taj trend se nastavio i u 2019. godini. Pri tom, stalno treba imati u vidu i da značajna sredstva za kulturu u Sarajevu, dolaze iz kantona Sarajevo.

Tabela 16 - Budžet Grada Sarajeva i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

GRAD SARAJEVO 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	663.124.399 KM	338.329.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015	24.842.495 KM	12.678.000 €*	3,75%
GRAD SARAJEVO 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	690.147.696 KM	352.116.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016	25.871.224 KM	13.200.000 €*	3,90%
GRAD SARAJEVO 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	633.903.400 KM	323.420.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017	27.198.900 KM	13.877.000 €*	4,10%
GRAD SARAJEVO 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	607.057.727 KM	309.723.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018	31.199.978 KM	15.918.000 €*	4,70%
GRAD SARAJEVO 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	842.260.096 KM	429.725.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	34.633.896 KM	17.670.000 €*	5,22%

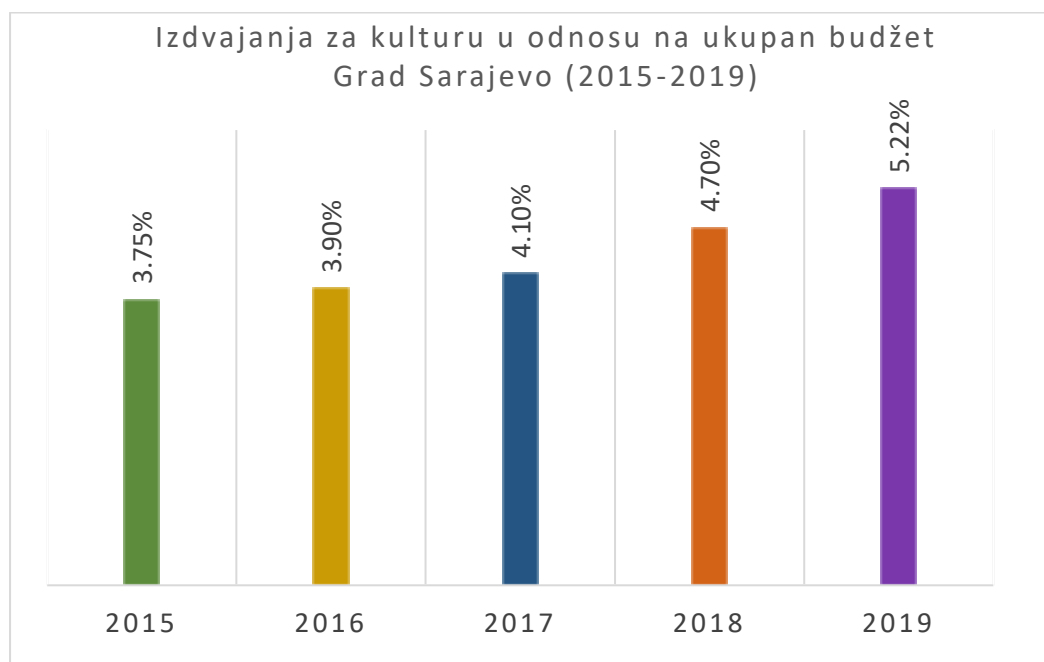
* Kurs: 1 EUR=1,96 KM.

Grafikon 27 - Izdvajanja za kulturu – Grad Sarajevo (2015-2019)

Procentualno, izdvajanja za kulturu u Gradu Sarajevu, nalaze se u ovom periodu u stalnom porastu, da bi u 2019. godini bili preko 5%.

Grafikon 28 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Sarajevo (2015-2019)

BANJA LUKA

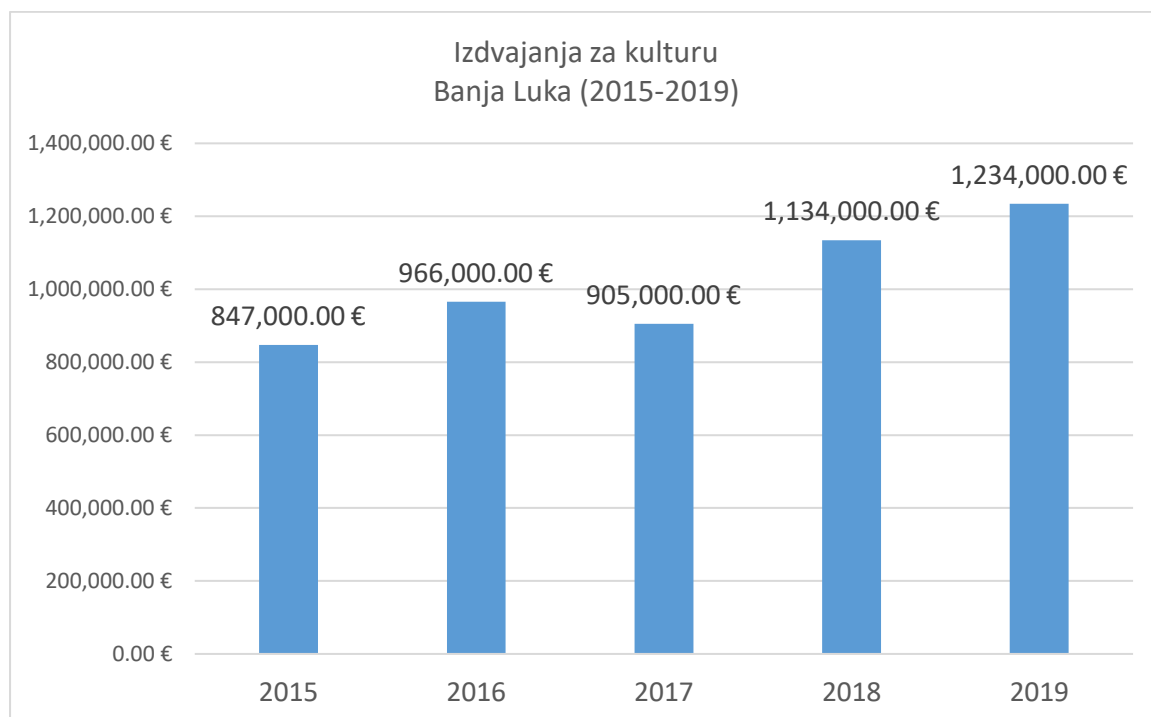
U Banja Luci je ukupan budžet u posmatranom periodu bio stabilan, uz blagi rast, a to se reflektovalo i na izdvajanja za oblast kulture, izuzev u 2017. godini. S tim što se mora primetiti da su generalno izdvajanja za kulturne delatnosti, na dosta niskom nivou. Na primer, Podgorica je tek nešto veća od Banja Luke, dok su njena izdvajanja za kulturu tri do četiri puta veća.

Tabela 17 - Budžet Grada Banja Luke i izdvajanja za kulturu (2015-2019)

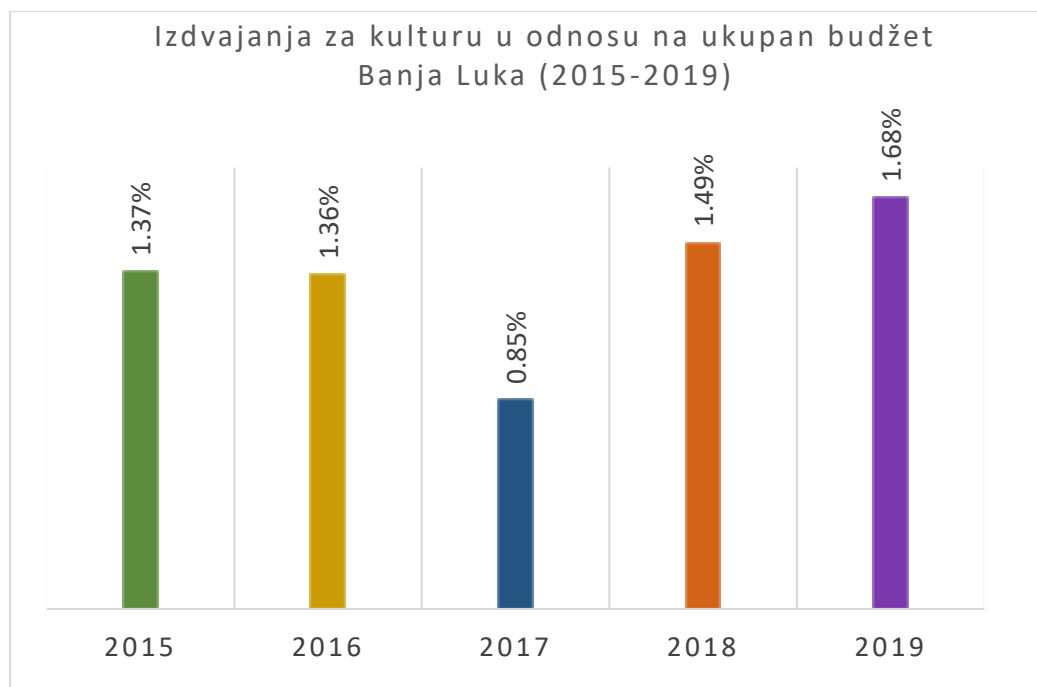
BANJA LUKA 2015			
UKUPAN BUDŽET 2015	120.810.000 KM	61.638.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2015	1.659.200 KM	847.000 €*	1,37%
BANJA LUKA 2016			
UKUPAN BUDŽET 2016	138.960.000 KM	70.898.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2016	1.892.400 KM	966.000 €*	1,36%
BANJA LUKA 2017			
UKUPAN BUDŽET 2017	208.173.000 KM	106.211.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2017	1.773.100 KM	905.000 €*	0,85%
BANJA LUKA 2018			
UKUPAN BUDŽET 2018	149.153.000 KM	76.099.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2018	2.221.800 KM	1.134.000 €*	1,49%
BANJA LUKA 2019			
UKUPAN BUDŽET 2019	144.370.000 KM	73.658.000 €*	100%
IZDVAJANJA ZA KULTURU 2019	2.419.300 KM	1.234.000 €*	1,68%

* Kurs: 1 EUR=1,96 KM.

Grafikon 29 - Izdvajanja za kulturu – Grad Banja Luka (2015-2019)

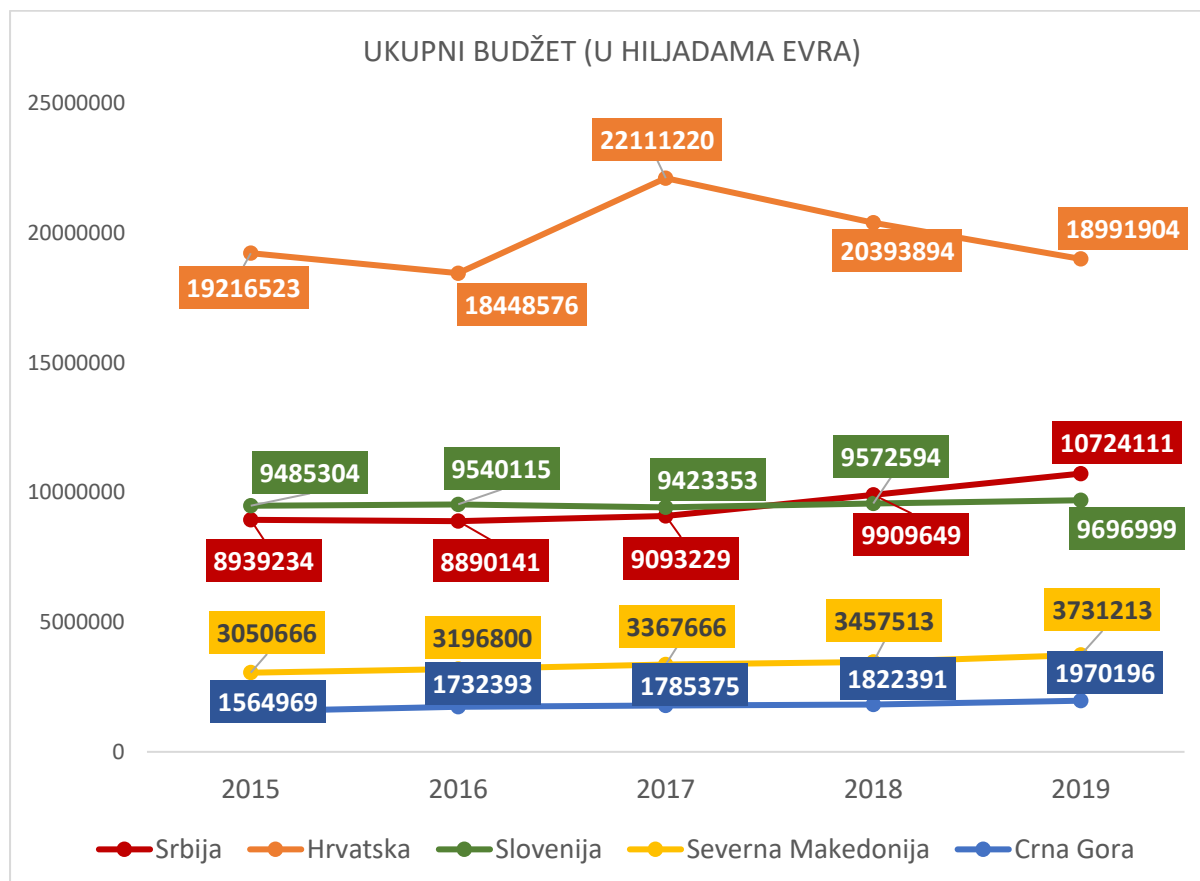
Grafikon 30 - Izdvajanja za kulturu u odnosu na ukupan budžet – Grad Banja Luka (2015-2019)

KOMPARATIVNA ANALIZA BUDŽETA ZEMALJA U REGIONU

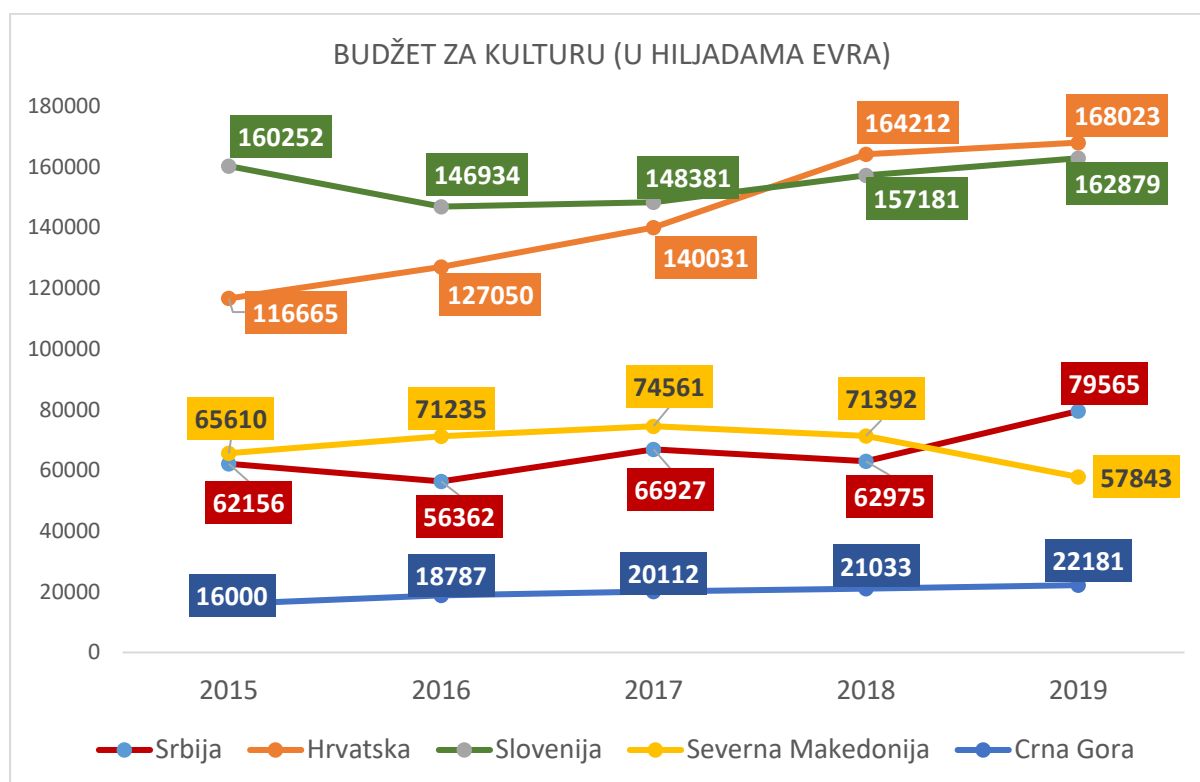
Ono što se može uočiti pri komparaciji ukupnih budžeta zemalja u regionu, jeste da je ukupni budžet Republike Hrvatske značajno veći od budžeta drugih zemalja. Budžet Republike Srbije je, u posmatranom periodu, bio veoma sličan budžetu Republike Slovenije, da bi u 2019. godini, bio drugi najveći u regionu. Najmanji ukupni budžet, a srazmerno svojoj veličini, imale su Republika Severna Makedonija i Republika Crna Gora.

Grafikon 31 - Ukupni budžet država u regionu (u hiljadama evra)

Što se pak budžeta za kulturu tiče, budžeti Republike Slovenije i Republike Hrvatske su u ovih pet godina bili veoma slični, s tim što je budžet za kulturu Republike Hrvatske stalno rastao, dok se budžet za kulturu Republike Slovenije smanjivao, te je na kraju posmatranog perioda, budžet za kulturu Republike Hrvatske bio najveći u regionu. Slično tome, budžeti za kulturu Republike Severne Makedonije i Republike Srbije su bili na približnom nivou, ali je u 2019. godini budžet Ministarstva kulture Republike Srbije nešto veći. Ponovo je, srazmerno broju stanovnika, ali uz stabilan rast, budžet za kulturu Republike Crne Gore bio manji od drugih.

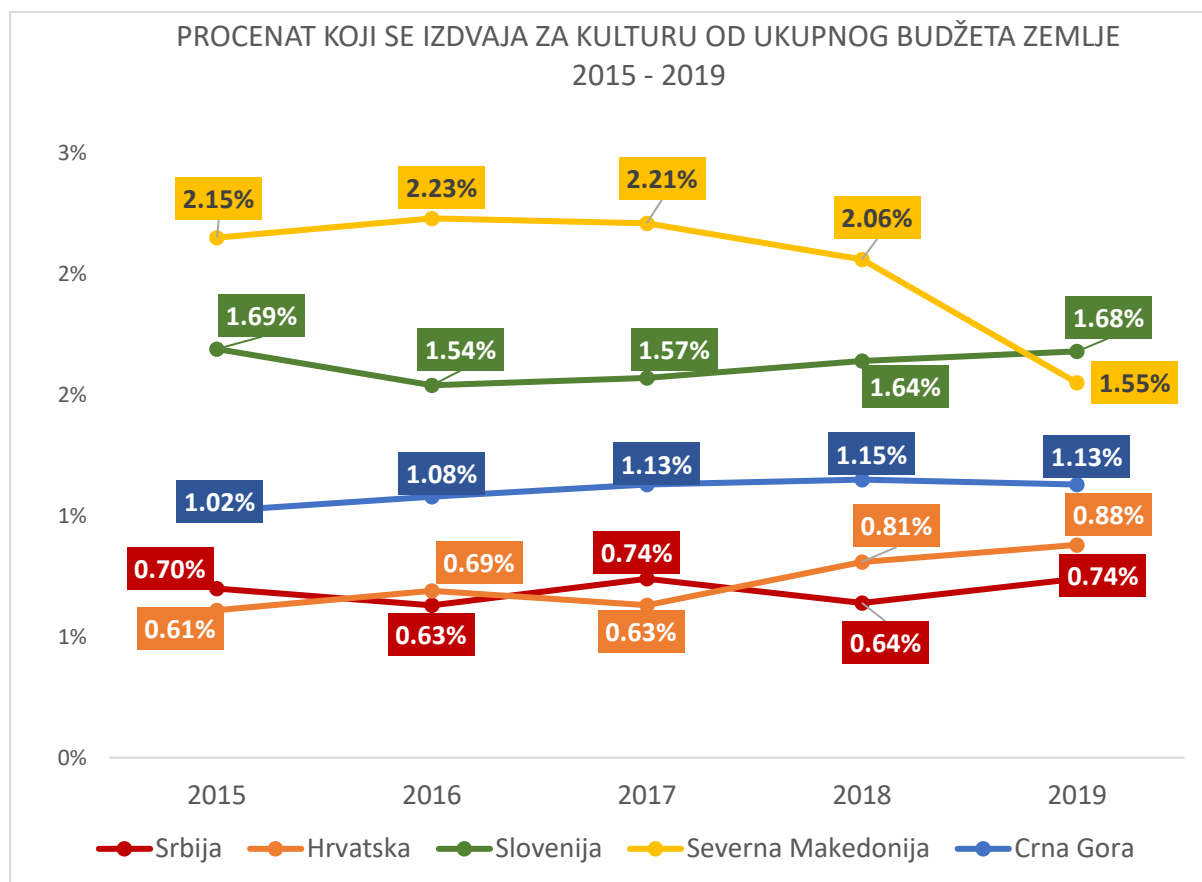
Grafikon 32 - Budžet za kulturu država u regionu (u hiljadama evra)

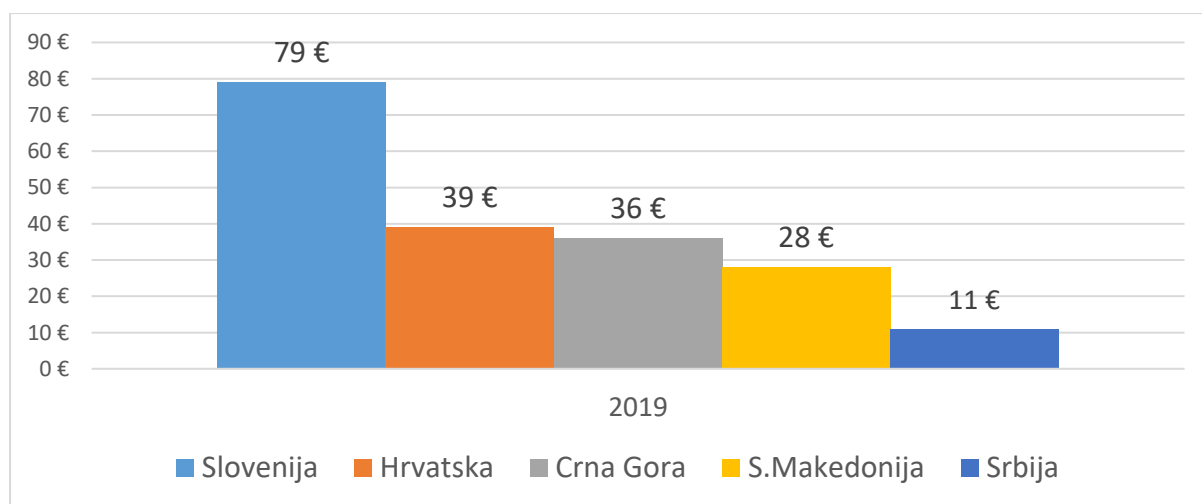
Kada smo, međutim, posmatrali procenat izdvajanja za kulturne delatnosti u odnosu na ukupan budžet zemlje, pokazalo se da je procentualno izdvajanje za kulturu među zemljama u regionu u poslednjih pet godina bilo najveće u Republici Severnoj Makedoniji i Republici Sloveniji. Smanjivanje fondova za kulturu u Severnoj Makedoniji u 2019. godini učinilo je da je procenat izdvajanja za kulturu u ovoj godini bio najviši u Sloveniji. Izdvajanja za kulturu u Republici Crnoj Gori su tokom ovih pet godina bila stabilno iznad 1% ukupnog budžeta, tako da se najmanji procenat ukupnog budžeta u ovom periodu izdvajao u Republici Hrvatskoj (2019. - 0.88%) i Republici Srbiji (2019 - 0,74%).

U pogledu izdvajanja fondova za kulturu po glavi stanovnika, u 2019. godini daleko najveća izdvajanja ima Republika Slovenija (78 €), potom Republika Hrvatska (39 €), Republika Crna Gora (36 €), Republika Severna Makedonija sa 28 €, a daleko najmanja Republika Srbija, sa samo 11 € koje izdvaja za kulturu po glavi stanovnika (vidi grafikon 34)

Grafikon 33 - Procenat koji se izdvaja za kulturu od ukupnog budžeta zemlje (2015 – 2019)

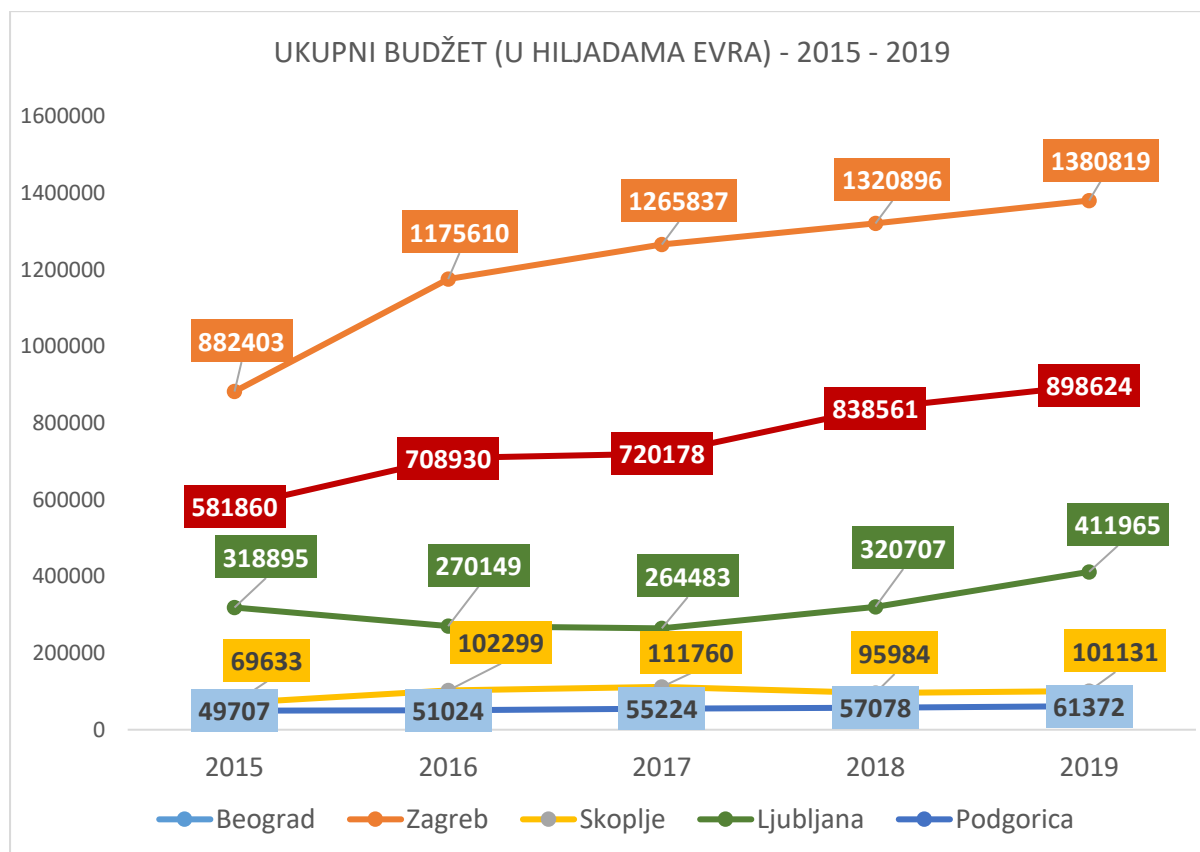
Grafikon 34 – Izdvajanja za kulturu po glavi stanovnika (2019)

KOMPARATIVNA ANALIZA BUDŽETA GRADOVA U REGIONU

Slično kao i u slučaju zemalja, budžet Grada Zagreba je značajno veći od budžeta svih drugih glavnih gradova u regionu. Budžet Grada Beograda je u ovom periodu bio u stalnom rastu, te je 2019. godine bio drugi najveći budžet u regionu. Potom, redom, slede budžeti Ljubljane, Skoplja i Podgorice.

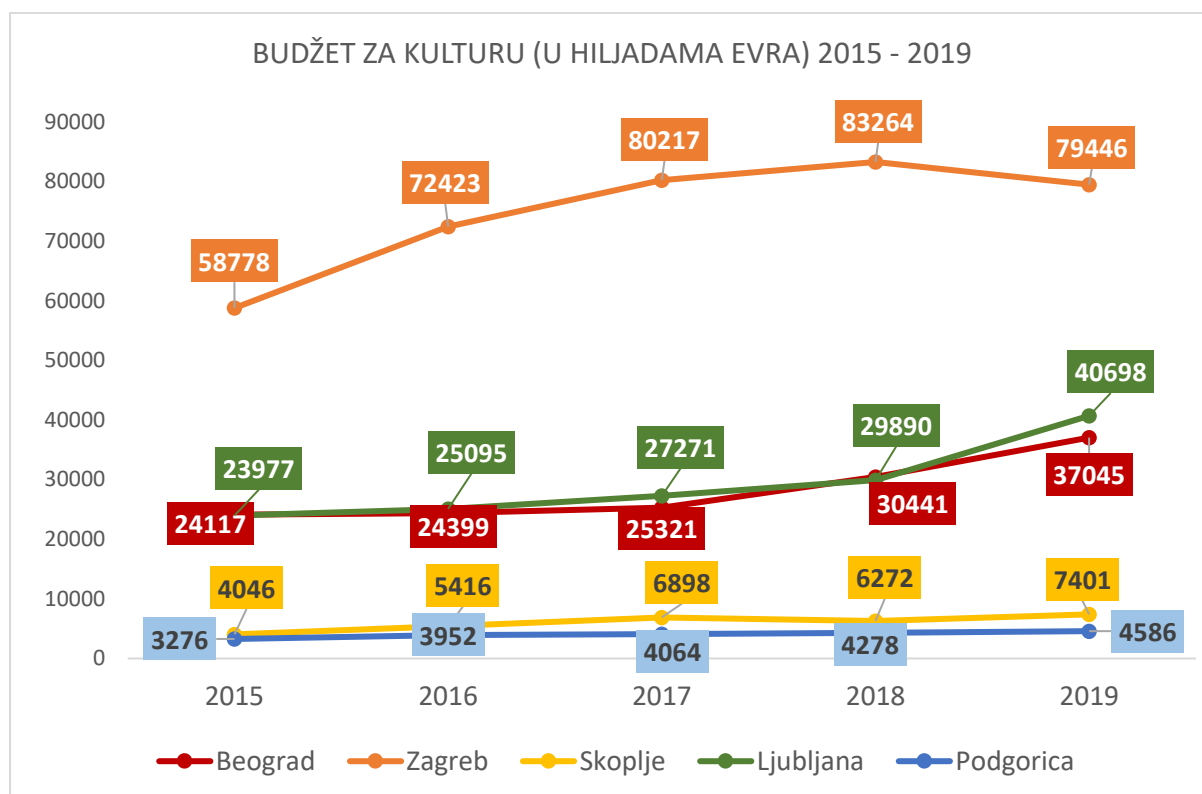
Grafikon 35 - Ukupni budžet glavnih gradova država regiona (u hiljadama evra) – 2015 - 2019

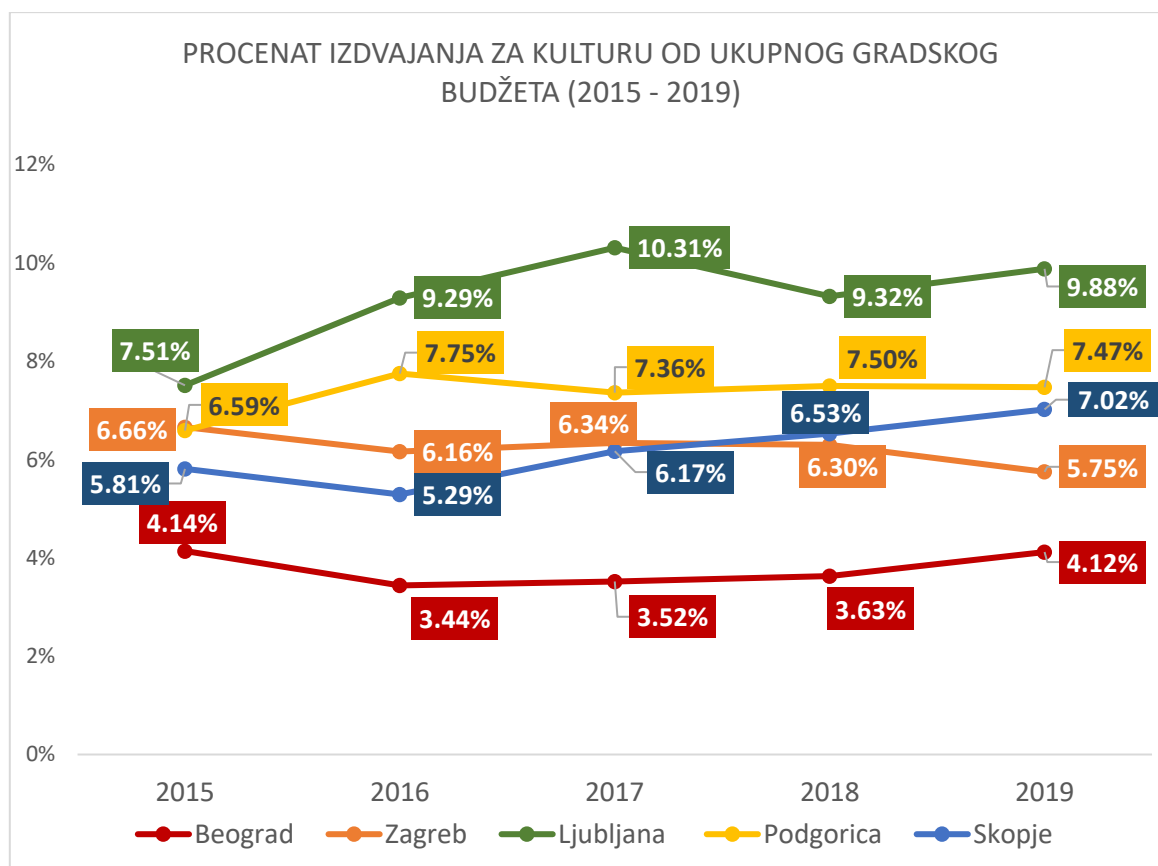
Što se gradskih budžeta za kulturu tiče i budžet za kulturu Grada Zagreba se izdvaja od drugih, dok su budžeti za kulturu Beograda i Ljubljane u posmatranom periodu bili veoma slični. Sličnosti je u proteklih pet godina bilo i u izdvajanjima za kulturu Skoplja i Podgorice (vidi grafikon 36).

Naravno, pošto su Beograd i Skoplje mnogo veći od Ljubljane, odnosno od Podgorice, onda se, kada se o procentualnom izdvajanju od ukupnog budžeta radi, ovaj poredak drugačije konstituše. U 2019. godini najveći procenat od ukupnog budžeta za kulturu se izdvaja u Ljubljani (9,88%), potom u Zagrebu (7,47%), u Skoplju (7,02%), u Zagrebu (5,75%), dok je najmanji u Beogradu (4,12%).

Grafikon 36 - Budžet za kulturu glavnih gradova država regiona (u hiljadama evra) – 2015 - 2019

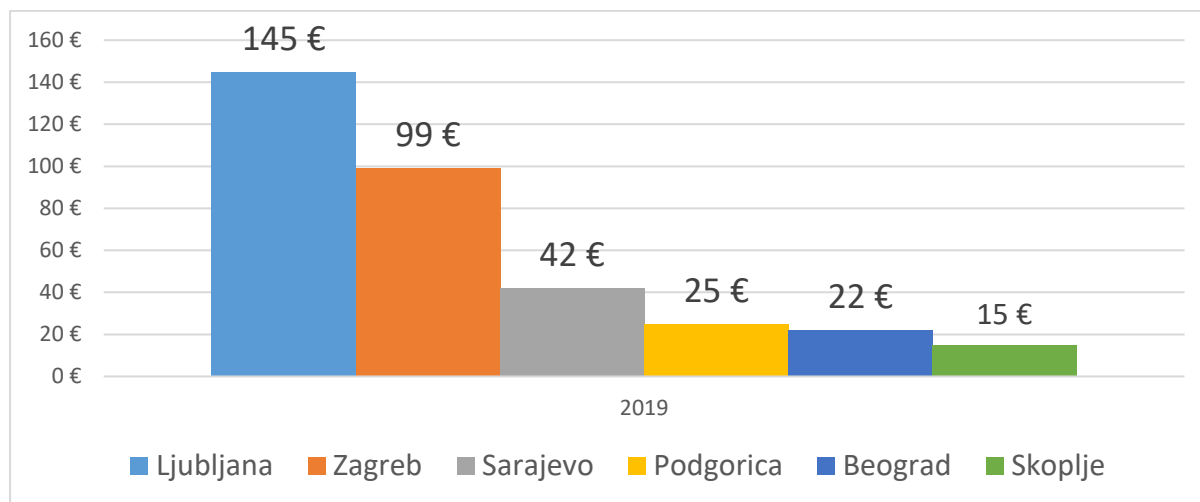

Grafikon 37 - Procenat izdvajanja za kulturu od ukupnog gradskog budžeta (2015 – 2019)

Veliki budžeti za kulturu Ljubljane i Zagreba ogledaju se i u značajnim sredstvima koja se izdvajaju za kulturne delatnosti po glavi stanovnika. Ljubljana za svoje stanovnike izdvaja 145 € za kulturu godišnje, Zagreb 99 €, dok su ostalim gradovima ta izdvajanja znatno manja – u Sarajevu 42 €, u Podgorici 25 €, u Beogradu 22 € i u Skoplju samo 15 €.

Grafikon 38

Ukratko, iako su ukupni budžeti Republike Srbije i Grada Beograda dovoljno veliki (drugi po veličini u regionu), procenat izdvajanja za kulturu iz ukupnog budžeta u Srbiji je najmanji u regionu (0,74%), kao što je i procenat izdvajanja za kulturu iz ukupnog budžeta Grada Beograda, sa 4.12% najmanji u regionu. To rezultira i veoma niskim sredstvima koja se za kulturu izdvajaju u Srbiji po glavi stanovnika (11 €), odnosno u Beogradu (22 €). Treba još primetiti da je iznos izdvajanja za kulturu po glavi stanovnika na nivou cele Srbije dva puta manji nego u Beogradu.